

Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Dragica Katalinić, dr. med.
Andreja Huskić

**Izvješće o osobama liječenim zbog
zlouporabe psihoaktivnih droga
u Hrvatskoj u 2013. godini**

Zagreb, 2014.

„Izvešće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga
u Hrvatskoj u 2013. godini“

Izdavač:

Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Zagreb, Rockefellerova 7

www.hzjz.hr

Autori:

Dragica Katalinić, dr. med.

Andreja Huskić

Suradnik:

Mario Hemen

Izvor podataka - Hrvatski zavod za javno zdravstvo osim gdje je to posebno naznačeno

Pri korištenju podataka iz ove publikacije – obavezno navesti izvor

Sadržaj

I. EPIDEMIOLOŠKA SLIKA OVISNOSTI O PSIHOAKTIVNIM DROGAMA U SVIJETU I EUROPI	5
MARIJUANA (KANABIS).....	5
AMFETAMINI, ECSTASY, HALUCINOGENE SUPSTANCE, GHB I KETAMINI	6
KOKAIN	6
OPIOIDI	7
NOVE DROGE	7
II. OSOBE LIJEČENE U IZVANBOLNIČKOM SUSTAVU ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ U 2012. GODINI.....	8
KRETANJE ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ	9
RASPODJELA OVISNIKA PO ŽUPANIJAMA I USTANOVAMA LIJEČENJA	13
SOCIO-EKONOMSKE ZNAČAJKE OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA	19
RIZIČNA PONAŠANJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA ...	33
PREBOLJELE BOLESTI ILI POZITIVITET (ANAMNESTIČKI) U OPIJATNIH OVISNIKA.....	35
OVISNIČKA POPULACIJA I SUKOBI SA ZAKONOM.....	36

I. EPIDEMIOLOŠKA SLIKA OVISNOSTI O PSIHOAKTIVNIM DROGAMA U SVIJETU I EUROPI

Glavne značajke problematike droga u europskom okruženju relativno su stabilne u posljednjih nekoliko godina. Uporaba droga i dalje je visoka prema povijesnim standardima, ali su vidljive pozitivne promjene sa zabilježenim rekordnim razinama pruženih usluga liječenja praćenih određenim smanjenjem ubrizgavanja droga, uporabe novog heroina, kokaina i pušenja kanabisa. Svaki optimizam, međutim, treba uzeti s dozom opreza s obzirom da bi nezaposlenost mladih i smanjenje opsega ponuđenih usluga mogli dovesti do ponovne pojave 'starih' problema. Osim toga, detaljnije ispitivanje pokazuje da bi se situacija u području droga mogla početi mijenjati s pojavom 'novih' problema koji predstavljaju izazov trenutnoj politici i modelima u praksi: pojava novih sintetičkih droga i uzoraka korištenja na ilegalnom tržištu droga te supstanci koje se ne mogu kontrolirati.

Današnje tržište droge je čini se protočnije i dinamičnije, i manje se bazira na biljnim tvarima koje se prevoze na velikim udaljenostima do potrošača na tržištima Europe. Globalizacija i razvoj informacijske tehnologije su važni pokretači. Obrasci uporabe droga u zemljama s niskim i srednjim dohotkom se mijenjaju, što također može imati utjecaja na probleme s drogama u Europi u budućnosti. Internet predstavlja sve veći izazov, kao mehanizam za brzo širenje novih trendova, ali i kao veliko anonimno tržište s globalnim dosegom. Na taj se način stvara nova povezanost uporabe droga i njihove opskrbe. Međutim, ono također pruža mogućnosti za pronalaženje novih načina liječenja, prevencije i intervencija za smanjenja štete.

Implikacije tih promjena za javno zdravstvo još nisu u potpunosti jasne. Znakovi da je sadašnja politika učinila pomak u nekim važnim područjima moraju se promatrati u svjetlu daljnjeg razvoja situacije u području droga, što će zahtijevati daljnje prilagodbe već postojeće prakse, ako oni i dalje ostanu usmjereni prema svom cilju i primjereni svrsi.

MARIHUANA (KANABIS)

Unatoč nekim dokazima o smanjenju trendova, pogotovo u zemljama s dugom povijesti visoke učestalosti, uporaba kanabisa u Europi i dalje je visoka prema povijesnim standardima, s velikim i relativno značajnim postojećim tržištem ove tvari. Također bilježimo povećanje broja raznolikih dostupnih vrsta proizvoda kanabisa. Biljni kanabis, ponekad i visoke potentnosti, sada igra važniju ulogu, zajedno sa sintetičkim 'kanabisu sličnim' proizvodima koji su se pojavili nedavno. Obje pojave su potencijalno zabrinjavajuće iz perspektive javnog zdravstva. S obzirom na status najčešće korištene droge, kanabis je veoma važan za preventivni rad s mladima, te u tom području postoji rastući interes za korištenje ekoloških strategija prevencije. To dokazuje da su se ekološki pristupi pokazali korisnima za smanjenje problema povezanih s korištenjem nedopuštenih tvari kao što su duhan i alkohol.

Svaku pozitivnu promjenu u pokazateljima sveukupne uporabe kanabisa u Europi treba razumjeti u kontekstu prilično heterogene situacije na nacionalnoj razini, na primjer, u nekim zemljama se dosljedno pokazuju niske i stabilne razine pojavnosti, dok je korištenje kanabisa u mnogim zemljama srednje i istočne Europe znatno poraslo tijekom 2000-e godine. Trendove također treba promatrati usporedno s različitim načinima uporabe, dok se redovito i dugotrajno korištenje najviše povezuje sa štetom. Problemi s kanabisom danas se u Europi bolje prepoznaju i razumiju; ova droga predstavlja drugu najčešće prijavljenu supstancu za osobe koje ulaze u specijalizirani sustav liječenja od droga. Većina osoba na liječenju od kanabisa su relativno mladi muškarci, no sve je više problema i među starijim kroničnim korisnicima.

Kanabis je droga koja je podijelila mišljenje javnosti pa se tako u politikama za suzbijanje zlouporabe droga u nekim zemljama pravi eksplicitna razlika između kanabisa i drugih tvari.

AMFETAMINI, ECSTASY, HALUCINOGENE SUPSTANCE, GHB I KETAMINI

Razumijevanje ukupnih trendova u korištenju sintetičkih stimulativnih droga složeno je zbog činjenice da one često jedna drugu zamjenjuju, budući da potrošači donose odluke prema njihovoj dostupnosti, cijeni i percipiranoj 'kvaliteti'. Amfetamini i ecstasy su i dalje najčešće korišteni sintetički stimulansi u Europi i u određenoj mjeri se natječu s kokainom. Amfetamin je i nadalje važna komponenta u uporabi droga u mnogim zemljama, a intravensko korištenje amfetamina povijesno čini značajan dio kroničnih problema povezanih s uporabom droga u mnogim sjevernim zemljama. U dužem vremenskom periodu, većina pokazatelja vezanih uz amfetamine pokazuje stabilnost, međutim, najnoviji podaci ukazuju na sve veću dostupnost metamfetamina, dok na nekim tržištima on zamjenjuje amfetamin. Neki dokazi ukazuju na pad popularnosti ecstasya u posljednjih nekoliko godina, što vjerojatno odražava činjenicu da mnoge tablete koje su se prodavale kao ecstasy nisu sadržavale MDMA ili su bile loše čistoće. Čini se da su u posljednje vrijeme proizvođači ecstasya učinkovitiji u nabavi MDMA, pa se i sadržaj tableta u skladu s time promijenio. Hoće li to rezultirati obnovljenim interesom za ovu drogu ostaje otvoreno za budućnost, iako postoje određene naznake koje ukazuju na to.

Stimulansi, pogotovo u velikim dozama, mogu imati negativne posljedice za zdravlje, a godišnje se zabilježi i nekoliko smrtnih slučajeva. U slučaju pojave problema, za korisnike stimulanata prva točka kontakta sa službama često je bolnički odjel hitne pomoći. U tijeku je provedba europskih projekata za poboljšanje nadzora na tom području i pružanje smjernica za učinkovitije reagiranje u hitnim slučajevima u objektima za noćnu zabavu. Iako su smrtni slučajevi povezani s uporabom stimulanata relativno rijetki, oni stvaraju određenu zabrinutost, pogotovo kada se to dogodi kod mladih, inače zdravih, odraslih osoba. Pojava novih psihoaktivnih tvari nepoznate toksičnosti predstavlja dodatne komplikacije. Najnoviji primjer je pojava nekontroliranog stimulanasa 4-MA, koji je prvi put uočen 2009. godine na ilegalnom tržištu droga, bilo da je prodavan čist ili pomiješan s amfetaminom. Smrtni slučajevi povezani s tom tvari pokrenuli su procjenjivanje rizika i uz to vezane preporuke za nadzor na europskoj razini.

KOKAIN

Tek nekoliko zemalja izvještava o problemu s uporabom crack kokaina, a tamo gdje on postoji često se preklapa s problematičnom uporabom drugih tvari, uključujući i heroin. Uporaba kokaina u prahu je daleko češća, ali s tendencijom koncentracije u relativno malom broju zemalja zapadne Europe. U cjelini, i uporaba kokaina i pokazatelji njegove opskrbe su u silaznom trendu u posljednjih nekoliko godina, a na dramatičan pad zaplijenjenih količina kokaina vjerojatno je djelomično utjecalo i razgranavanje putova i načina njegove preprodaje od strane kriminalnih skupina. Iberijski poluotok i nadalje je važno mjesto zapljena, ali u manjem omjeru nego u prošlosti, dok su izvješća o zapljenama kokaina u istočnoj Europi zabrinjavajuća i otvaraju pitanja o mogućem daljnjem širenju njegove uporabe.

U zemljama s većom pojavnosti, podaci istraživanja kao i podaci o ulasku u postupak liječenja ukazuju na nedavni pad u uporabi kokaina, iako je prema povijesnim standardima razina i dalje visoka. Broj smrtnih slučajeva povezanih s uporabom kokaina u slabom je padu, iako je pri tumačenju podataka u ovom području potreban oprez. Akutni problemi vezani uz uporabu kokaina rezultirali su predavanjima na bolničkim odjelima hitne službe u nekim dijelovima Europe, ali je naša sposobnost praćenja problema u ovom području ograničena. Specijalističke usluge liječenja sada su dostupne problematičnim korisnicima kokaina u mnogim zemljama, uz postojeću evidencijsku bazu koja podržava korištenje psihosocijalnih intervencija.

OPIOIDI

U kontekstu ukupnog povećanja dostupnosti liječenja za korisnike heroina, pokazatelji ukazuju na silazni trend kako u uporabi tako i u dostupnosti ove droge. Dugoročni trend u količini zaplijenjenog heroina je u padu, a u novije vrijeme broj zapljena je također počeo padati. Neke zemlje izvješćavaju o trendu zamjenjivanja heroina drugim opijatskim drogama na tržištu u posljednjih deset godina. Neke zemlje su nedavno doživjele šokove ili manjkove na tržištu, nakon kojih je uglavnom slijedio djelomičan oporavak.

Broj korisnika heroina koji prvi put ulaze u program liječenja također i dalje pada, a osobe u programu liječenja od heroina uglavnom su starija populacija. Broj smrtnih slučajeva povezanih s opijatima također se smanjio u posljednjih nekoliko godina. Povijesno gledano, uporabu heroina karakterizira ubrizgavanje droge, ali ovakav vid ponašanja također bilježi dugoročni pad, što je, zajedno s učinkom intervencija, vjerojatno pridonijelo padu broja novih HIV infekcija koje se pripisuju uporabi droga. Zabrinjavajuće je, međutim, da su nedavne epidemije HIV-a uzrokovane ubrizgavanjem droga u Grčkoj i Rumunjskoj prekinule taj pozitivan trend. Time se naglašava trajna potreba za usklađivanjem odgovora na droge, pogotovo s obzirom na smanjenje štete i učinkovito liječenje ovisnosti o drogama, ako Europa želi nastaviti trend smanjenja problema u ovom području. Bez obzira na neke nove trendove u uporabi heroina, neukrotiva priroda ovog problema znači da će on i dalje ostati ključno pitanje vezano uz pružanje usluga u području droga još dugo u budućnosti. S obzirom na velik broj korisnika u kontaktu sa službama koje im stoje na raspolaganju, sve je veća potreba za kontinuiranom skrbi, socijalnom reintegracijom usluga i postizanjem konsenzusa o realnim dugoročnim rezultatima oporavka.

NOVE DROGE

U Europi se može naći sve veći broj novih psihoaktivnih tvari koje imaju učinak oponašanja učinaka kontroliranih droga. Neke tvari se prodaju izravno na ilegalnom tržištu, dok se druge, takozvane 'legalice' ("legal highs") slobodnije prodaju na tržištu. Na tom području promjene su vrlo brze kao i tvari koje se isto tako brzo pojavljuju. Povremeno se pojavi tvar koja duže ostane na ilegalnom tržištu zbog interesa konzumenata, za što je najnoviji primjer mefedron. EU sustav ranog upozoravanja prima izvješća o prosječno jednoj novoj tvari tjedno u 2013. Posljednjih godina dominira pojava novih sintetičkih kanabinoidnih receptorskih agonista (CRA), fenetilamina i katinona, zrcaleći u velikoj mjeri najpopularnije ilegalne droge. U novije vrijeme, međutim, raste udio tvari koje pripadaju manje poznatim kemijskim skupinama. Mnogi proizvodi na tržištu sadrže smjese tvari, a zbog nedostataka farmakoloških i toksikoloških podataka teško je nagađati o dugoročnim zdravstvenim posljedicama njihovog korištenja, iako sve brojniji podaci pokazuju da neke od tih tvari uzrokuju probleme koji zahtijevaju kliničku intervenciju, a zabilježeni su i smrtni ishodi.

Europska komisija priprema novi prijedlog za jačanje europskog odgovora na pojavu novih psihoaktivnih tvari. Iako se uporaba novih psihoaktivnih tvari uočava uglavnom kod mladih rekreativnih korisnika, ona se također pojavljuje i u populaciji problematičnih korisnika droga. Zamjena opijata sintetičkim stimulansima, posebno katinonima, zabilježena je u zemljama u kojima se javlja nestašica heroina. Motiv za prijelaz s intravenskog heroina na katinone je nejasan, ali može biti povezan s lakom dostupnosti i percipiranom visokom kvalitetom novih droga. Zdravstveni problemi odnose se na povećan broj intravenskih korisnika droga, psihičke probleme i fizička oštećenja. Danas mnoge zemlje eksperimentiraju s nizom kontrolnih mjera kako bi odgovorile na problem pojave novih droga. Manje je razvijena, ali jednako važna potreba identifikacije i uvođenja odgovarajućih mjera za smanjenje potražnje.

II. OSOBE LIJEČENE U IZVANBOLNIČKOM SUSTAVU ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ U 2013. GODINI

Među vodećim javnozdravstvenim problemima u Hrvatskoj, Europi i mnogim područjima svijeta, i nadalje je zlouporaba droga, koja i kao medicinski tako i kao društveni fenomen već dugi niz godina izaziva opću pozornost. Na svjetskom pa tako i europskom tržištu psihoaktivnih droga se iz godine u godinu pojavljuje sve veći broj novih, različitih, uglavnom sintetičkih droga kao što su to sintetički kanabinoidi te različiti sintetički oblici već ranije poznatih droga. U Hrvatskoj je došlo do novih izmjena Kaznenog zakona, nove tvari su stavljene pod kontrolu, donijeti su nova Nacionalna strategija suzbijanja zlouporabe droga 2012-2017. i Akcijski plan suzbijanja zlouporabe droga 2012-2014.

Uzimanje droga je često povezano s drugim rizičnim ponašanjima i/ili ovisnostima kao što je pušenje, alkoholizam, igre na sreću, nepotrebno i neodgovarajuće uzimanje lijekova, ali i s nizom medicinskih, društvenih i psiholoških problema. Od 1978. godine u Hrvatskom zavodu za javno zdravstvo se vodi nacionalni Registar osoba liječenih zbog zlouporabe psihoaktivnih droga. Iz bolnica, specijalističko-konzilijarnih službi te Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika pri županijskim zavodima za javno zdravstvo se prikupljaju podatci o osobama koje su kod njih bile na liječenju ovisnosti ili zlouporabe psihoaktivnih droga. Vremenski okvir je od 1. siječnja do 31. prosinca tekuće godine. Od 2008. godine podatke smo počeli dobivati i od terapijskih zajednica. Pri registraciji se koristi modificirani međunarodni Pompidou upitnik i Međunarodna klasifikacija bolesti, deseta revizija – šifre F11 do F19.

Zahvaljujemo svim kolegicama i kolegama iz županijskih Službi za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnika te svih bolnica gdje su na liječenju bile osobe ovisne o psihoaktivnim drogama na uspješnoj suradnji, rezultat čega je svake godine ovakvo Izvešće.

KRETANJE ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U HRVATSKOJ

Prema raspoloživim podatcima pristiglima iz zdravstvenog sustava, već nekoliko posljednjih godina u zdravstvenim ustanovama Hrvatske, bilo u bolničkom bilo izvanbolničkom sustavu, godišnje liječi otprilike 8.000 osoba. U 2013. godini na liječenju je bilo 7.857 osoba što je gotovo jednako kao i prethodnu godinu (7.855 osoba). Od ukupno liječenih u 2013. godini 6.315 je uzimalo opijate (80,4%). Zbog uzimanja i/ili ovisnosti o drugim psihoaktivnih sredstvima liječeno je 1.542 osobe (19,6%). Udjeli opijata i neopijata su vrlo slični kao i prethodnih godina. (Tablica 1.).

Tablica 1. BROJ SVIH LIJEČENIH OSOBA UKUPNO, BROJ LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA, TE BROJ LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE OSTALIH DROGA

Godina	Broj svih liječenih osoba	Opijatni tip ovisnosti		Ostale droge (neopijatne)	
		Broj	%	Broj	%
2000.	3.899	2.520	64,6	1.379	35,4
2001.	5.320	3.067	57,7	2.253	42,3
2002.	5.811	4.061	69,9	1.750	30,1
2003.	5.678	4.087	72,0	1.591	28,0
2004.	5.768	4.163	72,2	1.605	27,8
2005.	6.668	4.867	73,0	1.801	27,0
2006.	7.427	5.611	75,5	1.816	24,5
2007.	7.464	5.703	76,4	1.761	23,6
2008.	7.506	5.832	77,7	1.674	22,3
2009.	7.733	6.251	80,8	1.482	19,2
2010.	7.550	6.175	81,8	1.375	18,2
2011.	7.665	6.198	80,9	1.467	19,1
2012.	7.855	6.357	80,9	1.498	19,1
2013.	7.857	6.315	80,4	1.542	19,6

Prikazi novih osoba, koje se u sustavu liječenja pojavljuju prvi put, bitno se razlikuje od ukupno liječenih. Broj novih osoba u sustavu liječenja stagnira i dalje smanjuje (Tablica 2.). U 2013. godini prvi put je liječeno 1.125 osoba (u 2012. – 1.120). Od tih novopridošlih osoba njih 270 (24,0%) su heroinski (opijatski) ovisnici, a 855 ili 76,0% konzumenti ili ovisnici o drugim drogama. Znači, u sustav i dalje godišnje ulazi više neopijatnih nego opijatnih ovisnika. Kako ovisnost o opijatima zahtijeva dugotrajni tretman i skrb, zadržavanje opijatskih ovisnika u sustavu zdravstva ukazuje da je liječenje djelotvorno i da heroinski ovisnici nisu prepušteni ulici i kriminalnom miljeu. Na ukupno postupno smanjivanje heroinske ovisnosti ukazuje i sve manji broj novih heroinskih ovisnika koji se godišnje po prvi put javljaju na liječenje. U 2012. godini novih je ovisnika o heroinu bilo ponovno manje od 400 (313). Ovakvo kretanje je u suglasju s situacijom u vezi heroinske ovisnosti u zemljama Zapadne Europe i SAD, gdje se također opaža stagnacija odnosno smanjenje heroinske ovisnosti. Promjene u sredstvima i načinu uzimanja te moguće posljedice i potrebe društvene i medicinske intervencije promatrat će se i analizirati u sljedećim godinama.

Tablica 2. BROJ I UDIO PRVI PUT LIJEČENIH ZBOG OPIJATSKE OVISNOSTI, BROJ LIJEČENIH BROJ I UDIO PRVI PUT LIJEČENIH ZBOG NEOPIJATSKE OVISNOSTI

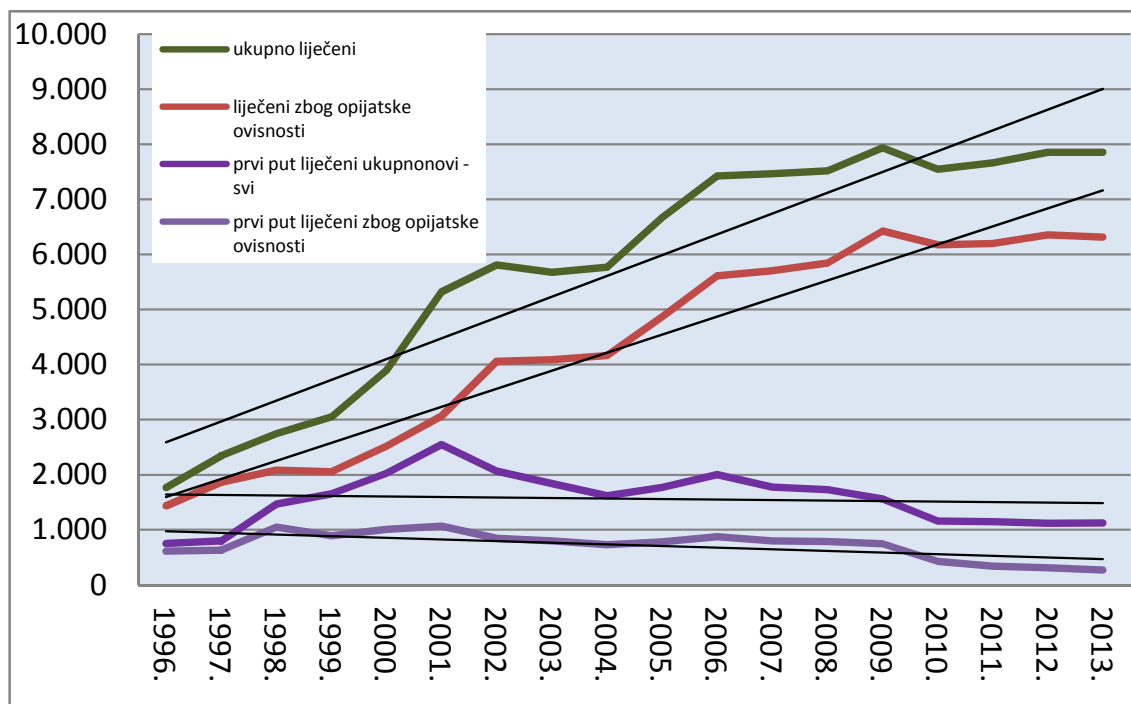
Godina	Opijatni tip ovisnosti		Neopijatni tip ovisnosti	
	Prvi put liječeni	Udio prvi put liječenih	Prvi put liječeni	Udio prvi put liječenih
2000.	1.009	40,0	1.017	73,7
2001.	1.066	34,8	1.482	65,8
2002.	846	20,8	1.221	69,8
2003.	802	19,6	1.038	65,2
2004.	732	17,6	887	55,3
2005.	785	16,1	985	54,7
2006.	876	15,6	1.125	61,9
2007.	800	14,0	979	55,6
2008.	769	13,2	931	55,6
2009.	667	10,7	796	53,7
2010.	430	6,7	750	54,5
2011.	343	5,5	808	55,1
2012.	313	4,9	807	53,9
2013.	270	4,3	855	55,4

Neke značajke kretanja heroinske ovisnosti pokazuje i udio novih zahtjeva za tretmanom u posljednjih desetak godina. Dok je u 2000. godini od ukupno liječenih heroinskih ovisnika njih 40% bilo prvi put na liječenju, u 2013. godini je **samo** 4,3% na liječenju prvi put, a svi ostali su u tretmanu jednu ili više godina.

Tablica 3. KRETANJE BROJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ OD 2000. DO 2013. GODINE

Godina	Broj svih liječenih osoba	Broj svih liječenih osoba zbog opijata	Svi prvi put liječeni	Opijati prvi put liječeni
2000.	3.899	2.520	2.026	1.009
2001.	5.320	3.067	2.548	1.066
2002.	5.811	4.061	2.067	846
2003.	5.678	4.087	1.840	802
2004.	5.768	4.163	1.619	732
2005.	6.668	4.867	1.770	785
2006.	7.427	5.611	2.001	876
2007.	7.464	5.703	1.779	800
2008.	7.506	5.832	1.700	769
2009.	7.733	6.251	1.463	667
2010.	7.550	6.175	1.180	430
2011.	7.665	6.198	1.151	343
2012.	7.855	6.357	1.120	313
2013.	7.857	6.315	1.125	270

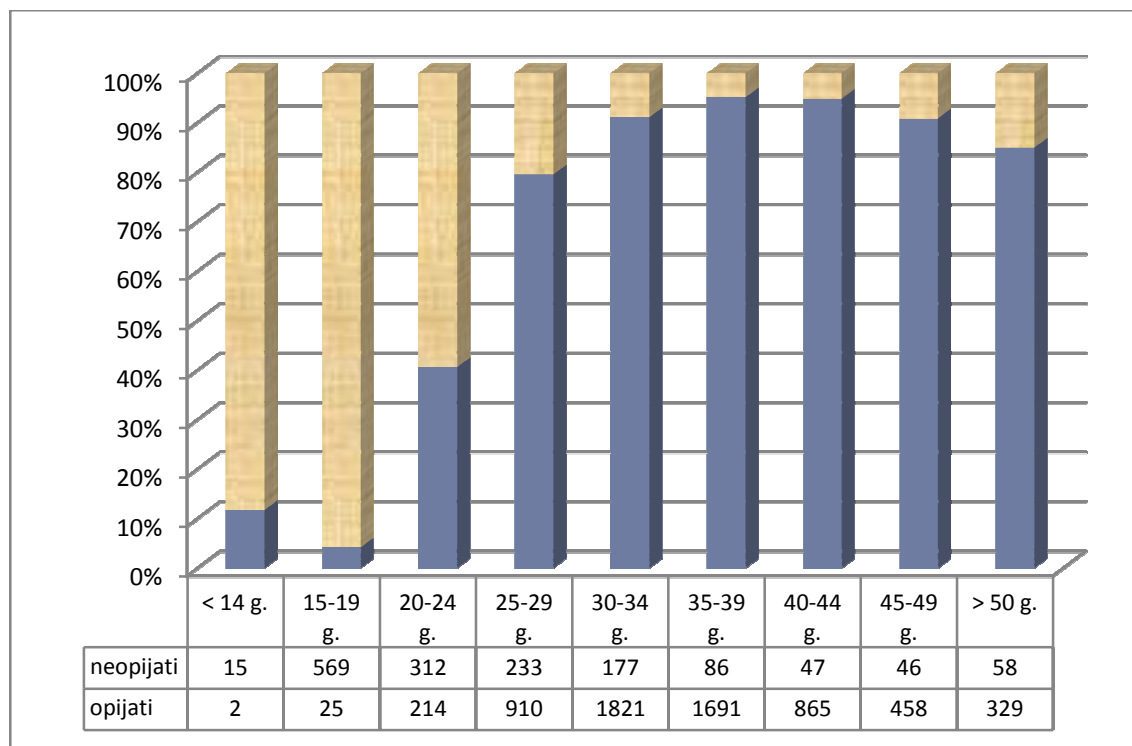
Slika 1. KRETANJE BROJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ OD 1996. DO 2013. GODINE

Tablica 4. LIJEČENI ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2012. I 2013. GODINI PREMA DOBI I SPOLU

Dob	2012.						2013.					
	Muškarci		Žene		Ukupno		Muškarci		Žene		Ukupno	
	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %	Broj	Udio %
≤14	19	0,3	4	0,3	23	0,3	12	0,2	5	0,4	17	0,2
15-19	455	7,0	114	8,3	569	7,2	467	7,2	127	9,1	594	7,6
20-24	513	7,9	133	9,7	646	8,2	411	6,4	113	8,1	524	6,7
25-29	1.066	16,5	303	22,0	1.369	17,4	881	13,6	264	19,0	1.145	14,6
30-34	1.709	26,4	391	28,4	2.100	26,7	1.637	25,3	358	25,7	1.995	25,4
35-39	1.437	22,2	206	14,9	1.643	20,9	1.545	23,9	231	16,6	1.776	22,6
40-44	667	10,3	108	7,8	775	9,9	792	12,2	124	8,9	916	11,7
45-49	378	5,8	64	4,6	442	5,6	421	6,5	82	5,9	503	6,4
≥50	233	3,6	55	4,0	288	3,7	300	4,6	87	6,3	387	4,9
Ukupno	6.477	100,0	1.378	100,0	7.855	100,0	6.466	100,0	1.391	100	7.857	100,0

Prema podatcima o spolu i dobi liječenih ovisnika, kao i prethodnih godina većinu liječenih osoba čine muškarci. Omjer muškaraca i žena iznosi 4,6:1,0. Od ukupno 7.857 liječenih osoba bilo je 6.466 muškaraca (82,3%), i 1.391 odnosno 17,7% žena. Sveukupno je u dobi do 19 godina bilo 611 osobe (7,8%). Prema dobnim skupinama postoji sve manja razlika između muškaraca i žena. Najviše muškaraca (25,3%) i žena (25,7%) je u skupini od 30-34 godina starosti.

Slika 2. LIJEČENI ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2013. GODINI, PO DOBI**Tablica 5. PROSJEČNE DOBI OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA**

Godina liječenja	Prosječna dob		
	Muškarci	Žene	Ukupno
2005.	28,4	28,1	28,3
2006.	29,0	28,7	28,9
2007.	29,8	29,2	29,7
2008.	30,1	29,5	30,0
2009.	31,2	30,5	31,1
2010.	31,8	30,6	31,6
2011.	32,4	31,1	32,2
2012.	33,1	31,8	32,8
2013.	34,0	32,9	33,8

Kao i u cijeloj Europi i u Republici Hrvatskoj ovisnička populacija u sve više stari, te prosječne dobi liječenih osoba (muškaraca i žena) pokazuju trend rasta. Budući da bilježimo liječene osobe zbog zlouporabe i/ili ovisnosti o svim psihoaktivnim drogama, to je i raspon godina vrlo velik. Najmlađa zabilježena osoba je imala 8 a najstarija 74 godina. Od 2008. godine nadalje bilježimo povećanje prosječne dobi i žena i muškaraca pa su tako i u 2013. godini većina liječenih starijih od 30 godina. Žene su u prosjeku imale 32,9 godina, u posljednjih devet godina su starije za 4,8 godina. Muškarci su prosječno stari 34,0 godine, a u posljednjih 9 godina prosječna starost liječenih muškaraca se povećala za 5,6 godina.

RASPODJELA OVISNIKA PO ŽUPANIJAMA I USTANOVAMA LIJEČENJA

Problem bolesti ovisnosti izražen u broju liječenih osoba u odnosu na broj stanovnika pokazuje opterećenost pojedinih područja Hrvatske i raspodjelu ovisnika i konzumenta droga. Broj liječenih ovisnika u pojedinim županijama u odnosu na broj stanovnika županije (100.000 stanovnika dobne skupine od 15 do 64 godine) prikazan je u Tablici 6. Za čitavu Hrvatsku stopa je **272,1/100.000 stanovnika dobi od 15. do 64. godine**. U U sedam županija broj ovisnika na 100.000 stanovnika je viši od prosjeka Hrvatske. To su: Istarska županija (567,3), zatim Zadarska (513,2), Grad Zagreb (419,2), Šibensko-kninska (456,8), Primorsko-goranska (377,4), Dubrovačko-neretvanska (331,7) te Splitsko-dalmatinska (342,4). Ostale županije su imale stope niže od hrvatskog prosjeka. Kako su podatci dostupni samo iz zdravstvenog sektora, za pravu procjenu proširenosti konzumacije droga i ovisnosti o drogama trebalo bi uzeti u obzir i podatke iz Ministarstva unutarnjih poslova i Ministarstva pravosuđa o osobama zatečenim u posjedovanju droga te osobama koje su počinile kazneno djelo u vezi s drogama. Osobe koje se nalaze u terapijskim zajednicama prema mjestu prebivališta također. Tek potpunom analizom podataka iz više izvora mogla bi se dobiti potpunija i sveobuhvatnija slika problematike povezane sa zlouporabom droga u čitavoj zemlji.

Kao i na općenitu pojavnost bolesti i poremećaja tako i na problematiku u vezi s ovisnostima mogu djelovati i populacijske, prostorne i ekonomske značajke županije. Ličko-senjska županija je na primjer županija s relativno starim stanovništvom i nepovoljnim socio-ekonomskim uvjetima. Iako se u priobalnom dijelu Hrvatske, osobito na otocima, ljeti ostvaruju mnoge prednosti turizma, zimski mjeseci u manjim sredinama nose prijetnju dosade i manjka interesa i aktivnosti.

Tablica 6. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA I STOPE NA 100.000 STANOVNIKA U DOBI OD 15. DO 64. GODINE, OSOBE PRVI PUT LIJEČENE PREMA ŽUPANIJI PREBIVALIŠTA U 2013. GODINI

Županija	Liječene osobe ukupno					Prvi put liječeni			
	Broj	Broj stanovnika	Stopa na 100.000*	Od toga opijati	stopa na 100.000*	Svi tipovi ovisnosti	Udio od liječenih osoba (%)	Od toga opijatni tip	Udio od prvi put liječenih (%)
Grad Zagreb	2.252	537.188	419,2	1.633	304,0	392	17,4	50	12,8
Zagrebačka	375	215.411	174,1	251	116,5	78	20,8	6	7,7
Krapinsko-zagorska	58	89.545	64,8	28	31,3	23	39,7	4	17,4
Sisačko-moslavačka	101	113.750	88,8	44	38,7	35	34,7	6	17,1
Karlovačka	68	84.359	80,6	43	51,0	15	22,1	2	13,3
Varaždinska	260	119.212	218,1	206	172,8	37	14,2	5	13,5
Koprivničko-križevačka	71	76.937	92,3	32	41,6	31	43,7	4	12,9
Bjelovarsko-bilogorska	24	79.310	30,3	6	7,6	17	70,8	2	11,8
Primorsko-goranska	767	203.224	377,4	697	343,0	81	10,6	37	45,7
Ličko-senjska	12	31.428	38,2	10	31,8	2	16,7	0	0,0
Virovitičko-podravska	32	56.797	56,3	14	24,6	13	40,6	1	7,7
Požeško-slavonska	54	50.892	106,1	40	78,6	9	16,7	0	0,0
Brodsko-posavska	157	103.668	151,4	122	117,7	23	14,6	7	30,4
Zadarska	573	111.652	513,2	544	487,2	39	6,8	25	64,1
Osječko-baranjska	333	206.692	161,1	265	128,2	52	15,6	21	40,4
Šibensko-kninska	320	70.048	456,8	294	419,7	24	7,5	9	37,5
Vukovarsko-srijemska	129	118.382	109,0	114	96,3	27	20,9	16	59,3
Splitsko-dalmatinska	1.044	304.915	342,4	899	294,8	120	11,5	38	31,7
Istarska	810	142.780	567,3	724	507,1	52	6,4	15	28,8
Dubrovačko-neretvanska	268	80.804	331,7	226	279,7	27	10,1	6	22,2
Međimurska	118	76.834	153,6	94	122,3	14	11,9	1	7,1
Ukupno Hrvatska	7.826	2.873.828	272,3	6.286	218,7	1.111	14,2	255	23,0
Druge države	31			29		17	54,8	15	71,4
UKUPNO	7.857			6.315		1.128	14,4	270	23,9

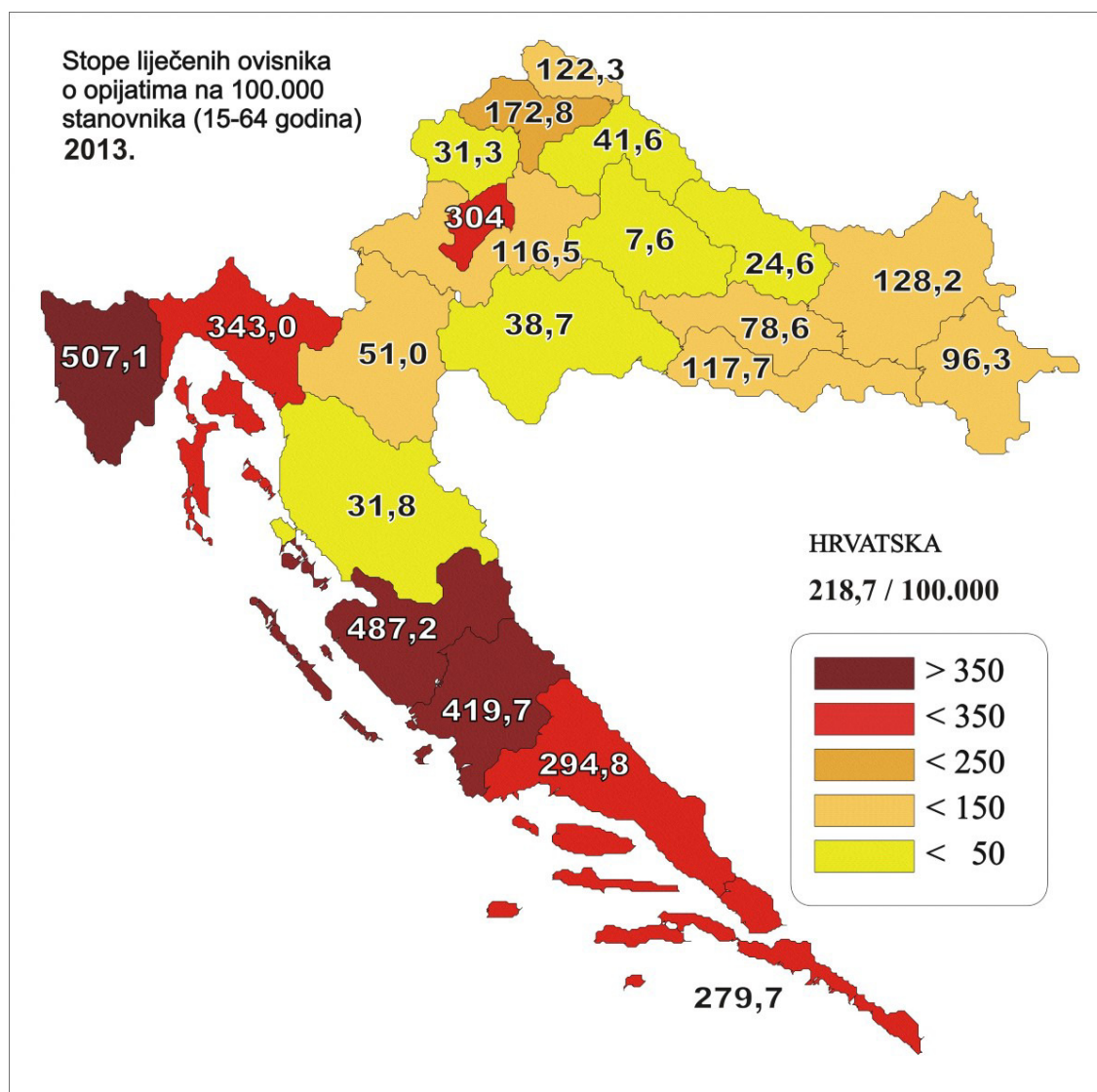
*Stope na 100.000 stanovnika dobi od 15 do 64 godina (Popis stanovništva 2011. DZS)

Prikaz stope liječenih ovisnika koji su ovisni o opijatima pokazuje vrlo slične rezultate. Najvišu stopu imala je Istarska županija (507,1), zatim Zadarska (487,2), Primorsko-goranska (343,0), Šibensko-knińska (419,8), Grad Zagreb (304,0), Dubrovačko-neretvanska (279,7), te Splitsko-dalmatinska (294,8).

Za cijelu Hrvatsku stopa je iznosila 218,7 (u 2012. godini 220,2; 2011. godini iznosila je 207,6). U odnosu na prošlu godinu (2012.) nije došlo do značajnije promjene u redosljedu županija.

U Istarskoj županiji je već niz godina vrlo dobro organiziran rad s ovisnicima o psihoaktivnim drogama koji je „prepoznat“ i od njihove županije te je to jedan od razloga zašto veliki broj osoba dolazi k njima na liječenje. Osim toga, oni dodatno financijski podupiru liječnike PZZ koji se bave ovom teškom problematikom. I druge županije su krenule istim načinom rada.

Slika 3. LIJEČENI OVISNICI O OPIJATIMA PO ŽUPANIJAMA SA STOPAMA NA 100.000 STANOVNIKA 2013. GODINE

Tablica 7. BROJ OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U IZVANBOLNIČKIM UVJETIMA U 2013. GODINI, BROJ I UDIO OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U IZVANBOLNIČKIM UVJETIMA, TE BROJ I UDIO OSOBA LIJEČENIH ZBOG OPIJATNE OVISNOSTI ZBRINUTIH NA ODRŽAVANJU FARMAKOTERAPIJOM

Služba za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti	Broj liječenih osoba	%	Broj liječenih zbog opijata	%	Broj opijatnih ovisnika zbrinutih na održavanju	Udio održavanih od liječenih zbog opijata (%)
Grad Zagreb – ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	1.111	14,7	568	10,1	422	74,3
Zagrebačka županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	188	2,5	84	1,5	57	67,9
Krapinsko- zagorska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	21	0,3	4	0,1	2	50,0
Sisačko-moslavačka županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	66	0,9	22	0,4	17	77,3
Karlovačka županija – ZJZ Savjetovalište za suzbijanje ovisnosti	35	0,5	11	0,1	9	81,8
Varaždinska županija - ZJZ Služba za prevenciju i liječenje	265	3,5	184	3,3	165	89,7
Koprivničko-križevačka županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	54	0,7	17	0,3	14	82,3
Bjelovarsko-bilogorska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	9	0,1	0	0,0	0	0,0
Primorsko-goranska županija - ZJZ Služba za prevenciju i liječenje	695	9,2	599	10,6	394	65,8
Ličko-senjska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Virovitičko-podravska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	19	0,3	3	0,1	1	33,3
Požeško-slavonska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	43	0,6	31	0,5	13	41,9
Brodsko-posavska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	148	2,0	110	1,9	68	61,8
Zadarska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	583	7,7	536	9,5	455	84,9
Osječko-baranjska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	295	3,9	195	3,5	147	75,4
Šibensko-kninska županija - ZJZ Služba za liječenje ovisnika	309	4,1	275	4,9	215	78,2
Vukovarsko-srijemska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	98	1,3	83	1,5	63	75,9
Splitsko-dalmatinska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	1.062	14,1	888	15,7	659	83,4
Istarska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	662	8,8	525	9,3	373	71,0
Poreč - Savjetovalište za prevenciju ovisnosti	147	1,9	145	2,6	48	36,9
Dubrovačko-neretvanska županija - ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	268	3,6	213	3,8	173	80,5
Međimurska županija – ZJZ Služba za prevenciju ovisnosti	92	1,2	60	1,1	42	65,6
KB „Sestre milosrdnice” - poliklinika	1.369	18,2	1.100	19,5	798	76,1
UKUPNO SLUŽBE ZA PREVENCIJU I IZVANBOLNIČKO LIJEČENJE	7.539	100,0	5.653	100,0	4.135	73,1

Od osoba koje su liječene izvanbolnički, najviše ih je bilo u poliklinici Kliničkog bolničkog centra „Sestre milosrdnice“ i to 1.369 osoba (18,2%) koja je prva i započela liječiti ovisnike o psihoaktivnim drogama. Na drugom mjestu je Odsjek za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje Zavoda za javno zdravstvo „Dr. Andrija Štampar“ (Grada Zagreba) 1.111– 14,7%. Kao

i godinu ranije slijedi Služba za zaštitu mentalnog zdravlja, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti Splitsko-dalmatinske županije s 1.062 osobe – 14,1%. Zbog zemljopisne razvedenosti ove županije bilo je potrebno formirati više jedinica za liječenje, pa tako jedinice djeluju osim u Splitu još i u Omišu, Hvaru, Makarskoj, Sinju, otoku Braču, Visu i Vrgorcu. U Istarskoj županiji osim središnje Službe u Puli djeluje i Savjetovalište za prevenciju ovisnosti u Poreču. Ako zbrojimo udio ove dvije lokacije njihov udio iznosi 10,7% (809 osoba). U Primorsko-goranskoj županiji na liječenju je bilo 695 osoba (9,2%). U Zadarskoj Službi je bilo na liječenju 583 osoba (7,7%). U pojedine županijske Službe na liječenje dolazi vrlo mali broj ovisnika o psihoaktivnim drogama pa njihovi djelatnici više vremena posvećuju preventivnom radu (npr. Bjelovarsko-bilogorska (9 osoba), Virovitičko-podravskoj (19 osoba) i Krapinsko-zagorska županija (21 osoba). U Ličko-senjskoj županiji niti ove godine nije bila niti jedna osoba na liječenju iako se ovisnici iz te županije liječe u različitim drugim ustanovama.

Po Službama možemo unutar ukupnog broja svih liječenih u 2013. godini pratiti i broj liječenih zbog ovisnosti o opijatima. Od ukupno 7.539 osoba liječenih u Službama, 5.653 je došlo zbog ovisnosti o opijatima (74,9%). U Savjetovalište za prevenciju ovisnosti u Poreču i dalje dolaze uglavnom samo ovisnici o opijatima.

Tablica 8. BROJ OSOBA BOLNIČKI LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2013. GODINI

Stacionarna zdravstvena ustanova	Broj liječenih osoba	Stacionarni boravci		Dnevna bolnica
		Broj	%	
Psijatrijska bolnica Vrapče	397	527	32,6	
Klinička bolnica "Sestre milosrdnice"	192	211	13,1	
Psijatrijska bolnica Sv. Ivan, Jankomir	140	217	13,4	
KBC Zagreb (Rebro)	16	22	1,4	2
Klinička bolnica Dubrava	1	1	0,1	
Opća bolnica "Sveti duh"	1	1	0,1	
Psijatrijska bolnica za djecu i mladež Kukuljevićeva, Zagreb	5	9	0,6	6
NPS bolnica "Dr I. Barbot" Popovača	25	29	1,7	
Opća bolnica Karlovac	4	5	0,3	2
Opća bolnica Ogulin	3	4	0,2	
Opća bolnica Varaždin	23	28	1,7	
Opća bolnica Koprivnica	6	7	0,4	
Opća bolnica Bjelovar	4	5	0,4	
Klinička bolnički centar Rijeka	92	122	6,9	8
Psijatrijska bolnica Rab	122	159	9,8	
Psijatrijska bolnica Lopača	4	4	0,2	
Opća bolnica Virovitica	6	7	0,4	
Opća bolnica "Dr.J.Benčević", Slavonski Brod	7	12	0,5	1
Opća bolnica Nova Gradiška	1	1	0,1	
Opća bolnica Zadar	21	28	1,6	1
Psijatrijska bolnica Ugljan	26	32	2,0	
Županijska bolnica Našice	5	6	0,4	
Klinička bolnica Osijek	6	7	0,4	
Opća bolnica Šibenik	13	15	0,9	
Opća bolnica Vukovar	7	13	0,7	1
Opća bolnica Vinkovci	19	33	2,0	
Klinička bolnica Split	43	57	3,2	5
Opća bolnica Pula	34	50	2,8	4
Opća bolnica Dubrovnik	17	22	1,4	
Županijska bolnica Čakovec	12	14	0,9	
UKUPNO STACIONARNE ZDRAVSTVENE USTANOVE	1.252	1.648	100,0	

Izješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2013. godini

U stacionarnim zdravstvenim ustanovama tijekom 2013. godine liječeno je 1.252 osobe. Sveukupno su bile na liječenju 1.648 puta što prosječno iznosi 1,3 boravka po osobi. Najviše hospitaliziranih je bilo u Klinici za psihijatriju Vrapče, gdje je liječeno 397 osobe u 527 boravaka (1,3 boravka po osobi). U Kliničkom bolničkom centru „Sestre milosrdnice“ stacionarno je liječeno 192 osobe u 211 boravaka. U Psihijatrijskoj bolnici „Sveti Ivan“ (Jankomir) liječeno je 140 osoba u 217 boravka (1,6 boravaka po osobi). U Psihijatrijskoj bolnici Rab na liječenju je bilo 122 osobe u 159 boravaka.

Podatke o liječenju u dnevnim bolnicama imamo za KBC Rijeka (8), PB za djecu i mladež u Kukuljevićevoj (6), KBC Split (5), OB Pula (4), KBC Rebro (2), OB Karlovac (2) te po jedna osoba u Ob "Dr.J.Benčević", Slavonski Brod, OB Zadar i OB Vukovar.

SOCIO-EKONOMSKE ZNAČAJKE OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Tablica 9. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2013. GODINI PREMA STUPNJU OBRAZOVANJA I DOBI

Dobne skupine (5 godina)	Najviši stupanj obrazovanja									Ukupno
	Nezavršena osnovna škola	Završena osnovna škola	Nezavršena srednja škola	Završena srednja škola	Nezavršena viša škola ili fakultet	Završena viša škola	Završen fakultet	Drugo	Nepoznato	
≤ 14	1	0	0	1	0	0	0	0	0	2
15-19	1	6	10	5	2	0	0	0	1	25
20-24	6	27	41	120	10	1	1	1	5	212
25-29	20	118	105	606	20	19	14	6	3	911
30-34	24	183	145	1.317	21	45	62	10	12	1.819
35-39	22	196	138	1.202	24	46	53	6	4	1.691
40-44	4	96	82	612	15	18	33	3	5	868
45-49	1	47	33	334	3	14	21	1	4	458
≥50	2	42	19	225	3	13	22	1	2	329
Ukupno	81	715	573	4.422	98	156	206	28	36	6.315
%	1,3	11,3	9,1	70,0	1,6	2,5	3,3	0,3	0,6	100,0

Među liječenima zbog ovisnosti o opijatima, kao i prethodnih godina, najveći broj liječenih osoba ima završenu srednju školu (4.422 osoba, odnosno 70,0%), a nezavršenu srednju školu 573 osobe (9,1%). Samo osnovnu školu je završilo 715 osoba (11,3%). Niti najosnovnije školovanje nema 81 osoba, od kojih 79 ima više od 19 godina, te vjerojatno niti neće nikada završiti osnovnu školu. Završenu višu školu i/ili fakultet ima 362 osoba (5,8%).

**Tablica 10. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE NEOPIJATA U 2013. GODINI
PREMA STUPNJU OBRAZOVANJA I DOBI**

Dobne skupine (5 godina)	Najviši stupanj obrazovanja									Ukupno
	Nezavršena osnovna škola	Završena osnovna škola	Nezavršena srednja škola	Završena srednja škola	Nezavršena viša škola ili fakultet	Završena viša škola	Završen fakultet	Drugo	Nepoznato	
≤14	10	1	3	0	0	0	0	1	0	15
15-19	15	114	330	86	14	0	0	2	8	569
20-24	2	20	24	210	34	3	4	2	13	312
25-29	1	23	16	158	13	2	9	0	12	234
30-34	0	16	7	123	6	1	13	0	10	176
35-39	4	6	4	52	1	2	8	0	8	85
40-44	1	4	1	32	1	0	3	0	6	48
45-49	1	7	1	20	0	3	7	0	6	45
≥50	1	10	2	32	0	2	4	0	7	58
Ukupno	35	201	388	713	69	13	48	5	70	1.542
%	2,3	13	25,2	46,3	4,5	0,8	3,1	0,3	4,5	100

I među osobama koje su liječene zbog zlouporabe neopijata, najviše ih je također završilo srednju školu, ali manje nego među ovisnicima o opijatima – 713 (46,3%). Od 388 osoba koje imaju nezavršenu srednju školu njih 333 je mlađe od 19 godina, te bi ipak možda imali šanse dovršiti barem srednjoškolsko obrazovanje. Završenu osnovnu školu ima 201 osoba što čini 13,0%, a među njima je najviše dobne skupine od 15 do 19 godina, što znači da nisu nastavili ili su napustili srednjoškolsko obrazovanje. Osnovnu školu nije završilo 35 osoba (2,3%). Bez obzira što je to relativno malen udio, njih 10 je starije od 19 godina pa je to najvjerojatnije i kraj njihovog obrazovanja. Završenu višu školu ili fakultet ima 61 osoba (3,9%) svih liječenih zbog zlouporabe neopijata.

U cjelokupnom liječenju osoba s problemima u vezi zlouporabe psihoaktivnih sredstava vrlo bitan element je resocijalizacija, odnosno uključivanje u društvo kao aktivnih članova. Stoga je važno da im se omogući doškolovanje, prekvalifikacija ili stjecanje posebnih vještina i znanja koje bi im olakšale zapošljavanje i konkurentnost na tržištu rada.

Tablica 11. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2013. GODINI PREMA RADNOM STATUSU I DOBI

Dobne skupine (5 godina)	Radni status								Ukupno
	Redovan posao	Povremeni posao	Nezaposlen	Učenik	Student	Umirovljenik	Samostalna djelatnost	Nepoznato	
≤14	0	0	1	1	0	0	0	0	2
15-19	1	0	14	9	0	0	1	0	25
20-24	19	34	137	3	12	1	1	5	212
25-29	179	153	540	1	17	3	7	11	911
30-34	427	259	1.053	3	14	23	27	13	1.819
35-39	413	222	912	2	6	103	24	9	1.691
40-44	152	89	442	0	1	158	21	5	868
45-49	70	41	232	0	0	102	11	2	458
≥50	39	21	173	0	0	86	9	1	329
Ukupno	1.300	819	3.504	19	50	476	101	46	6.315
%	20,6	13,0	55,5	0,3	0,8	7,5	1,6	0,7	100,0

Nezaposlenost kao veliki problem društva pogađa i osobe liječene zbog zlouporabe droga.

U 2013. godini je 1.300 osoba imalo stalni radni odnos (20,6%) dok je još 819 (13,0%) imalo povremeno zaposlenje. Nekom samostalnom djelatnosti, prema njihovom navodu, bavila se 101 osoba (1,6%). Nezaposlenima su se izjasnile 3.504 osoba koje su liječene zbog ovisnosti o opijatima (55,5%).

Među osobe koje imaju kakav-takav prihod svaki mjesec ubrajamo redovito zaposlene, povremeno zaposlene, umirovljenike i samostalnu djelatnost. Njihov udio se smanjuje iz godine u godinu. Bilo ih je svega 42,7% (u 2012. ih je bilo 52,4%, u 2011. godini 51,9% a u 2010. godini 58,8%).

Na školovanju se nalazi 69 ovisnika o opijatima (1,1%) i to 19 su učenici a 50 studenti.

Tablica 12. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE NEOPIJATA U 2013. GODINI PREMA RADNOM STATUSU I DOBI

Dobne skupine (5 godina)	Radni status								Ukupno
	Redovan posao	Povremeni posao	Nezaposlen	Učenik	Student	Umirovljenik	Samostalna djelatnost	Nepoznato	
≤14	0	0	0	15	0	0	0	0	15
15-19	12	7	79	437	25	0	3	6	569
20-24	39	35	143	9	67	0	0	19	312
25-29	49	23	131	8	9	0	1	13	234
30-34	52	18	83	1	4	4	6	8	176
35-39	24	9	36	0	0	5	2	9	85
40-44	11	7	16	0	0	8	3	3	48
45-49	10	1	18	0	0	11	1	4	45
≥50	11	2	10	1	0	29	2	3	58
Ukupno	208	102	516	471	105	57	18	65	1.542
%	13,5	6,6	33,5	30,5	6,8	3,7	1,2	4,2	100,0

Među osobama liječenim zbog uzimanja neopijata bilo je 576 (37,3%) osoba koje se još školuju, što je gotovo isto kao godinu ranije. Učenika je bilo 30,5%, a studenata 6,8%. Redoviti ili povremeni posao je imalo 20,1% osoba. Samostalnom djelatnosti bavilo se još 18 osoba (1,2%). Gotovo svaka treća osoba je bila nezaposlena (33,5%).

Tablica 13. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2013. GODINI PREMA UVJETIMA ŽIVOTA I DOBI

Dobne skupine (5 godina)	Sadašnji uvjeti života								Ukupno
	Živi sam	S primarnom obitelji (roditelji)	Sam s djetetom	S partnerom	S partnerom i djetetom	S prijateljima	Drugo	Nepoznato	
≤14	0	2	0	0	0	0	0	0	2
15-19	1	15	0	1	0	0	7	1	25
20-24	19	125	1	29	11	2	20	5	212
25-29	95	451	9	120	128	12	89	7	911
30-34	242	841	17	205	325	16	165	8	1.819
35-39	297	712	27	190	326	17	115	7	1.691
40-44	198	291	19	101	182	12	56	9	868
45-49	132	137	12	48	94	6	24	5	458
≥50	97	68	20	52	66	0	19	7	329
Ukupno	1.081	2.642	105	746	1.132	65	495	49	6.315
%	17,1	41,9	1,7	11,8	17,9	1,0	7,8	0,8	100

Najviše osoba liječenih zbog uzimanja opijata, kao i ranijih godina je živjelo s primarnom obitelji (2.642 - 41,9%). S partnerom i djetetom živjelo je 1.132 osobe (17,9%). S partnerom ih je živjelo 746 (11,8%), a sami s djetetom njih 105 (1,7%). Sam/a je bilo 1.081 (17,1%) liječenih osoba, što je nešto malo više nego prethodne godine (16,5%). Iz ovih podataka vidimo da je kod nas obitelj još uvijek uključena u proces liječenja svojih članova koji su postali ovisnici o drogama.

Tablica 14. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE NEOPIJATA U 2013. GODINI PREMA UVJETIMA ŽIVOTA I DOBI

Dobne skupine (5 godina)	Sadašnji uvjeti života								Ukupno
	Živi sam	S primarnom obitelji (roditelji)	Sam s djetetom	S partnerom	S partnerom i djetetom	S prijateljima	Drugo	Nepoznato	
≤14	0	13	0	0	0	0	2	0	15
15-19	6	451	1	2	1	0	84	24	569
20-24	12	224	1	4	3	6	27	35	312
25-29	19	129	1	14	20	1	27	23	234
30-34	19	66	5	18	25	1	16	26	176
35-39	13	23	0	9	13	0	5	22	85
40-44	13	10	3	1	4	0	2	15	48
45-49	3	5	1	2	10	0	2	22	45
≥50	6	3	3	4	11	0	1	30	58
Ukupno	91	924	15	54	87	8	166	197	1.542
%	5,9	60,0	0,9	3,5	5,6	0,5	10,8	12,8	100

Kao i kod osoba liječenih zbog opijata i kod osoba koje su liječene zbog drugih psihoaktivnih droga najviše su zastupljeni oni koji žive u svojoj primarnoj obitelji odnosno s roditeljima 924 osoba (60,0%). Samo s partnerom živi 3,5% osoba a s partnerom i djetetom živi njih 5,6%. Da žive sami izjavilo je 5,9% osoba.

Tablica 15. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2013. GODINI PREMA RODITELJSKOM STATUSU

Ima li djece	Spol				Ukupno	
	Muški		Ženski			
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Da	1976	30,6	625	44,9	2601	33,1
Da, oduzeta roditeljska prava	20	0,3	18	1,3	38	0,5
Nadzor nad roditeljskim pravom	5	0,1	4	0,3	9	0,1
Ne	4291	66,4	667	48,0	4958	63,1
Nepoznato	174	2,7	77	5,5	251	3,2
Ukupno	6466	100,0	1391	100,0	7857	100,0

Od svih osoba liječenih U 2013. godini iz podataka o roditeljskom statusu vidljivo je da ih 2.601 (33,1%) ima djecu. Prema roditeljskom statusu žene koje su majke su zastupljenije (44,9%) od

muškaraca očeva (30,9%). Ipak je 47 osoba izjavilo da su im oduzeta roditeljska prava ili se nad roditeljskim pravima provodi nadzor. Sama činjenica da su roditelji ili jedan roditelj ovisnici ne uvjetuje ograničavanje roditeljskih prava, ali zahtijeva učinkovit nadzor sustava socijalne skrbi kako ne bi došlo do zanemarivanja ili zlostavljanja djece.

Tablica 16. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2013. GODINI KOJE IMAJU DJECU PREMA BRAČNOM STATUSU I ŽIVOTU S DRUGIM UŽIVAOCIM PSIHOAKTIVNIH DROGA

Bračni status ovisnika	Živi s drugim uživaocima						Ukupno	
	Da	%	Ne	%	Nepoznato	%		
U braku	197	46,9	915	42,5	10	35,7	1.122	43,2
Izvanbračna zajednica	138	32,9	292	13,6	1	3,6	431	16,6
Rastavljen/a	59	14,0	560	26,0	6	21,4	625	24,0
Udovac - Udovica	4	1,0	46	2,1	0	0,0	50	1,9
Neudana - Neoženjen	22	5,2	334	15,5	8	28,6	364	14,0
Nepoznato	0	0,0	6	0,3	3	10,7	9	0,3
Ukupno	420	100,0	2.153	100,0	28	100,0	2.601	100,0

Analizom podataka liječenih osoba koje su izjavile da djeca žive s njima vidljivo je da 2.153 osobe bez obzira na bračni status ne žive s drugim uživaocima, dok je 420 (16,1%) osoba koje žive s djecom izjavilo da žive s drugim uživaocima.

Od 2.601 osobe koje imaju djecu, njih 197 je u braku, a 138 u izvanbračnoj zajednici s drugim ovisnikom (ovisnicom). Od osoba koje su u braku (1.122) njih 197 je u braku s drugim ovisnikom/ovisnicom (17,6%). Još je „teža“ situacija kod izvanbračnih zajednica. Od 431 osobe koje imaju djecu a žive u izvanbračnoj zajednici, njih 138 (32,0%) za partnera/icu ima ovisnika o drogama. Sociološki to ukazuje na relativnu zatvorenost i međuovisnost ovisničke populacije, pri čemu su najviše ugrožena djeca u takvim obiteljima.

Tablica 17. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U RAZDOBLJU 2009.-2013. GODINE PREMA GLAVNOM SREDSTVU OVISNOSTI

Vrsta glavnog sredstva	Broj liječenih osoba									
	2009.		2010.		2011.		2012.		2013.	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Opijati	6.251	80,8	6.175	81,8	6.198	80,9	6.357	80,9	6.315	80,4
Kokain	143	1,8	124	1,6	126	1,6	147	1,9	119	1,5
Stimulativna sredstva	214	2,8	142	1,9	128	1,6	130	1,7	106	1,3
Sedativi	185	2,4	136	1,8	145	1,9	141	1,8	157	2
Halucinogeni	4	0,1	3	0,0	10	0,2	4	0,1	4	0,1
Hlapljiva otapala	7	0,1	7	0,1	7	0,1	6	0,1	4	0,1
Kanabinoidi	793	10,3	858	11,4	957	12,5	1.001	12,7	1.047	13,3
Više i ostalo	136	1,8	105	1,4	94	1,2	69	0,9	105	1,3
Ukupno	7.733	100,0	7.550	100,0	7.665	100,0	7.855	100,0	7.857	100,0

Prema podatcima o glavnom sredstvu ovisnosti, vidljiv je najveći udio osoba koje na liječenje dolaze zbog opijata. Ovisnici o opijatima imaju najveću potrebu za liječenjem i to je još jedan od razloga zbog čega oni prevladavaju. Uzimanje heroina, uglavnom intravenozno, povezano je s ozbiljnim društvenim i javnozdravstvenim problemima. Zlouporaba heroina praćena je brzim razvojem tolerancije i ovisnosti. Više od 90% osoba, ako sredstvo uzimaju svakodnevno tijekom mjesec dana ili kraće, postat će psihički i fizički ovisno. Neki od ovisnika kako bi postigli stanje da koriste manje opijata dolaze na supstitucijsku terapiju gdje dio heroina bude zamijenjen metadonom.

Još uvijek se Sustav za liječenje problema sa psihoaktivnim drogama bavi „starim“ heroinskim ovisnicima i nešto manje ostalim vrstama droga.

Trend smanjenja udjela osoba liječenih zbog zlouporabe kanabinoida se nakratko zaustavio u 2009. godini (10,3%) da bi iza toga došlo opet počeo kontinuirani ali stalni porast (2010. - 11,4%; 2011. - 12,5%, 2012. - 12,7%). U 2013. godini udio liječenih zbog zlouporabe kanabinoida je bio 13,3%.

Udio osoba liječenih zbog ovisnosti o ostalim sredstvima je u kontinuiranom padu. Liječenje zbog ovisnosti o sedativima i više-manje slično. U odnosu na godinu ranije, došlo je do porasta od svega 0,2% te je iznosio 2,0%. Udio kokaina je u odnosu na godinu ranije pao za 0,4% i iznosio je 1,5% (2012.-1,9%). I udio stimulativnih sredstava je pao i iznosio je 1,3% u odnosu na godinu ranije kad je bio 1,7%.

Tablica 18. BROJ LIJEČENIH OSOBA ZBOG ZLOUPORABE DROGA PREMA DOBI I GLAVNOM SREDSTVU

Glavno sredstvo	Dobne skupine									Ukupno	%
	≤14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	≥50		
Heroin	1	12	178	851	1752	1650	836	443	306	6.029	76,7
Heptanon	0	2	10	18	34	25	20	7	10	126	1,6
Ostali opijati	1	1	4	3	7	1	3	2	9	31	0,4
Buprenorfin	0	9	17	36	23	13	4	5	1	108	1,4
Tramadol	0	1	3	3	3	2	5	1	3	21	0,3
Kokain	0	8	24	33	32	11	6	4	1	119	1,5
Amfetamini	0	13	14	21	9	5	0	0	1	63	0,8
Metamfetamini	0	2	2	1	1	0	0	0	0	6	0,1
Ecstasy	0	3	8	5	8	3	0	0	0	27	0,3
Drugi psihostimulansi	0	1	0	4	5	0	0	0	0	10	0,1
Barbiturati	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0,0
Benzodiazepini	0	5	5	10	22	16	19	23	40	140	1,8
Drugi hipnotici i sedativi	0	1	2	1	1	0	1	2	8	16	0,2
LSD	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0,0
Drugi halucinogeni	0	2	0	1	0	0	0	0	0	3	0,0
Lako hlapljiva otapala	0	0	0	1	1	0	1	1	0	4	0,1
Kanabinoidi	15	521	238	131	81	33	14	10	4	1.047	13,3
Više i ostalo	0	12	19	26	16	16	7	5	4	105	1,3
Ukupno	17	594	524	1.145	1.995	1.776	916	503	387	7.857	100,0
%	0,2	7,6	6,7	14,6	25,4	22,6	11,7	6,4	4,9	100,0	

Moramo napomenuti da kanabis u današnje vrijeme nije onaj kanabis iz ranijeg doba. Sadašnje uzgojene vrste sadrže i nekoliko puta veći udio aktivne tvari.

U cijeloj Europi, pa tako i u našoj zemlji, kanabis je glavna i najzastupljenija ilegalna droga. Na drugom mjestu, odmah iza kanabisa su amfetamini. No u sustavu liječenja još uvijek su više zastupljeni heroinski ovisnici.

Bez obzira što gotovo svi ovisnici o psihoaktivnim drogama uzimaju više sredstava istovremeno, kao sredstvo ovisnosti se bilježi ono koje je najjače djelovalo i zbog kojeg je ta osoba došla na liječenje. Tijekom razgovora s terapeutom, dođe se do tog glavnog sredstva te se upiše u Pomicidou obrazac.

U našoj zemlji, kao i u Europi, najčešće uzimani opijat je heroin. Oni uglavnom uzimaju više sredstava u isto vrijeme, ali razlog dolaska na liječenje su pretežno problemi vezani uz heroin.

Kao i u cijeloj Europi, i kod nas se nastavlja trend smanjenja broja osoba koje uzimaju heroin. Nakon što je više desetaka godina bio glavno sredstvo, njegova uloga postaje sve manja. Kao na klackalici, istovremeno dolazi do povećanja uzimanja te time i udjela ostalih psihoaktivnih sredstava.

Najviše osoba je uzimalo heroin (6.029 – 76,7%). Kad heroinu pribrojimo i ostala sredstva iz skupine opijata (metadon, ostali opijati, buprenorfin i tramadol) to iznosi 80,4%. Kanabinoidi kao glavno sredstvo su bili u udjelu od 13,3%.

Benzodiazepini, barbiturati i ostali hipnotici i sedativi sudjelovali su udjelom od 1,8%, kao glavno sredstvo zbog kojeg su osobe došle na liječenje. Iz raspodjele liječenih osoba prema glavnom sredstvu i dobi razvidno je da je i dalje najviše liječenih osoba bilo u dobnoj rasponu od 30-39 godine (48,0%; 2012.- 47,6%). No usporedbom podataka s podacima o osobama lijećenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u 2013. godini opažaju se promjene u udjelima liječenih osoba. I dalje dolazi do laganog pomaka u starije dobne skupine. Nastavlja se trend porasta **udjela starijih od 34 godine**.

Tablica 19. BROJ LIJEČENIH OSOBA ZBOG ZLOUPORABE DROGA PREMA GLAVNOM I SPREDNOM SREDSTVU OVISNOSTI

Sporedno sredstvo ovisnosti	Glavno sredstvo ovisnosti				Ukupno	%
	opijati	%	neopijati	%		
Opijati	1.141	27,7	21	5,4	1.162	25,8
Kokain	1.023	24,8	40	10,3	1.063	23,6
Stimulativna sredstva	548	13,3	158	40,7	706	15,7
Sedativi	109	2,6	12	3,1	121	2,7
Halucinogena sredstva	5	0,1	16	4,1	21	0,5
Hlapljiva otapala	21	0,5	3	0,8	24	0,5
Kanabinoidi	1.228	29,8	112	28,9	1.340	29,7
Više i ostalo	43	1,0	26	6,7	69	1,5
Ukupno	4.118	100,0	388	100,0	4.506	100,0

Tablica 20. BROJ OSOBA LIJEČENIH U 2013. GODINI PREMA NAČINU UZIMANJA GLAVNOG SREDSTVA

Glavno sredstvo	Način uzimanja glavnog sredstva						Ukupno
	I.v. injekcijom	Puši	Jede / pije	Snifa	Ušmrkava	Nepoznato	
Heroin	4.553	241	0	0	1.147	88	6.029
%	75,5	4,0	0,0	0,0	19,0	1,5	100,0
Heptanon	13	0	109	0	1	3	126
%	10,3	0,0	86,5	0,0	0,8	2,4	100,0
Ostali opijati	3	3	17	0	1	7	31
%	9,7	9,7	54,8	0,0	3,2	22,6	100,0
Buprenorfin	12	0	74	0	20	2	108
%	11,1	0,0	68,5	0,0	18,5	1,9	100,0
Tramadol	0	0	21	0	0	0	21
Kokain	1	0	0	0	115	3	119
%	0,8	0,0	0,0	0,0	96,6	2,5	100,0
Amfetamini	0	0	16	0	47	0	63
%	0,0	0,0	25,4	0,0	74,6	0,0	100,0
Metamfetamini	0	0	2	0	4	0	6
Ecstasy	0	0	27	0	0	0	27
Drugi psihostimulansi	0	0	6	0	1	3	10
Barbiturati	0	0	1	0	0	0	1
Benzodiazepini	0	0	129	0	0	1	140
Drugi hipnotici i sedativi	0	0	9	0	0	7	16
LSD i drugi halucinogeni	0	0	1	0	0	3	4
Lako hlapljiva otapala	0	0	0	4	0	0	4
Kanabinoidi	0	1035	0	0	0	12	1047
%	0,0	98,9	0,0	0,0	0,0	1,1	100,0
Više i ostalo	0	2	13	0	1	89	105
%	0,0	1,9	12,4	0,0	1,0	84,4	100,0
Ukupno	4.582	1.281	425	4	1.337	228	7.857
%	58,3	16,3	5,4	0,1	17,0	2,9	100,0

Prema podacima o glavnom sredstvu ovisnosti te načinu uzimanja istog razvidno je da u Hrvatskoj nije došlo do značajnijih promjena. Mada se nastavlja trend pada broja intravenoznog uzimanja droga, to je ipak i dalje dominantan način uzimanja droga (58,3%). Slijedi ušmrkavanje (17,0%), pušenje (16,3%) te oralno uzimanje (5,4%).

Heroin se obično injektira intravenozno, ali neki ljudi ga ubrizgavaju potkožno, puše ili ušmrkavaju. Analiza kod nas liječenih osoba pokazuje da se heroin najčešće uzima intravenozno (75,5%), slijedi ušmrkavanje (19,0%) te pušenje (4,0%). U odnosu na prethodne godine udio i.v. heroinskih ovisnika nije se znatnije mijenjao (68,9% u 2009. g., 73,1% u 2010.g., 75,0% u 2011., 76,3% u 2012. godini), isto kao i udio onih koji ga uzimaju ušmrkavanjem (2009. – 20,5%, u 2010. godini - 19,4%, u 2011. godini 18,9%, u 2012. godini – 18,6%). I taj podatak posredno može ukazivati da je populacija heroinskih ovisnika sve starija te da usprkos namjeri "skidanja", ušmrkavanje postupno zamjenjuju intravenoznim uzimanjem.

Najviše liječenih zbog zlouporabe kokaina je isti ušmrkavalo (96,6%). Dominantni način uzimanja amfetamina je kao i ranijih godina ušmrkavanje. Sve osobe koje su liječene zbog zlouporabe kanabinoida su sredstvo uzimale pušenjem.

Brzina kojom se droga apsorbira i metabolizira ovisi o načinu uzimanja. Pušenje i intravenozno uzimanje će najbrže izazvati apsorpciju što dovodi do ulaska veće količine droge u mozak i bržeg djelovanja. Intranazalno uzeta droga također će brzo ući u krv i dovesti do željenog djelovanja.

Tablica 21. UČESTALOST UZIMANJA GLAVNOG SREDSTVA OSOBA LIJEČENIH U 2013. GODINI

Glavno sredstvo	Učestalost uzimanja glavnog sredstva							Ukupno
	Uzimao/la u životu, ali zadnji mjesec nije	1-3 puta mjesečno	Jednom tjedno	2-6 dana u tjednu	Svakodnevno	Uzima neredovito	Nepoznato	
Heroin	5.056	162	33	110	178	206	284	6.029
Metadon	45	2	0	6	52	5	16	126
Ostali opijati	15	0	0	0	5	4	7	31
Buprenorfin	26	2	1	5	62	8	4	108
Tramadol	5	0	3	1	7	1	4	21
OPIJATI UKUPNO	5.147	166	37	122	304	224	315	6.315
<i>Opijati %</i>	<i>81,5</i>	<i>2,6</i>	<i>0,6</i>	<i>1,9</i>	<i>4,8</i>	<i>3,5</i>	<i>5,0</i>	<i>100</i>
Kokain	88	9	1	3	2	9	7	119
%	73,9	7,6	0,8	2,5	1,7	7,6	5,9	100,0
Amfetamini	43	5	3	3	2	4	3	63
%	68,3	7,9	4,8	4,8	3,2	6,3	4,8	100,0
Metamfetamini	4	1	0	1	0	0	0	6
%	66,7	16,7	0,0	16,7	0,0	0,0	0,0	100,0
Ecstasy	19	2	0	0	0	2	4	27
%	70,4	7,4	0,0	0,0	0,0	7,4	14,8	100,0
Drugi psihostimulansi	4	0	0	1	1	0	4	10
Barbiturati	1	0	0	0	0	0	0	1
Benzodiazepini	15	1	1	3	44	7	69	140
%	10,7	0,7	0,7	2,1	31,4	5,0	49,3	100,0
Drugi hipnotici i sedativi	2	0	0	0	2	1	11	16
LSD	1	0	0	0	0	0	0	1
Lako hlapljiva otapala	0	0	0	0	1	0	3	4
Kanabinoidi	415	180	91	108	80	81	92	1047
%	39,6	17,2	8,7	10,3	7,6	7,7	8,8	100,0
Više i ostalo	6	0	1	2	4	4	88	105
%	5,7	0,0	1,0	1,9	3,8	3,8	83,8	100,0
Ukupno	5.745	364	134	243	440	332	599	7.857
%	73,1	4,6	1,7	3,1	5,6	4,2	7,6	100,0

Prema podacima o učestalosti uzimanja glavnog sredstva, najveći broj liječenih osoba psihoaktivna sredstva nije uzimao u zadnjem mjesecu prije dolaska na liječenje. Opijate nisu uzimali u 81,5% slučajeva (5.147 osoba). Za 315 osoba uzimatelja opijata (5,0%) nemamo podatak o učestalosti uzimanja sredstva.

Od ukupnog broja osoba liječenih zbog ovisnosti o opijatima (6.315), za 6.000 osoba (95,0%) postoje podaci o učestalosti uzimanja droga.

Iz podataka o učestalosti uzimanja glavnog sredstva razvidno je i da je 5.745 osoba ili 73,1% apstiniralo od glavnog sredstva ovisnosti u prethodnom mjesecu. U 2012. godini taj je udio iznosio 75,1%.

Liječeni zbog zlouporabe ostalih psihoaktivnih droga su se često izjašnjavali kako u prethodnom mjesecu nisu uzimali glavnu drogu. Tako od onih koji su bili na kokainu, prošli mjesec ih nije uzimalo 73,9%, amfetamine 68,3%, ecstasy 70,4%, a kanabinoide 39,6% prije aktualnog javljanja liječniku.

Broj redovitih konzumenata marihuane se malo smanjio. Od onih kojima je marihuana glavno sredstvo zlouporabe, više od dva puta tjedno ili svakodnevno u 2013. godini uzimalo je 17,9%, a u 2012. godini 18,3% konzumenata.

Tablica 22. NAČIN LIJEČENJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA KOJE SU IZJAVILE DA NISU UZIMALE HEROIN PROŠLI MJESEC

Farmakoterapija oblik	Farmakoterapija lijek									
	metadon	buprenorfin	morfin	naltrexone	klonidin	tramadol	nešto drugo	ništa	nepoznato	Ukupno
Kratkotrajno održavanje	66	51	0	0	0	1	0	0	0	118
Održavanje	1.811	1.855	6	2	0	4	27	1	1	3.707
Spora detoksikacija	201	294	0	0	0	0	20	4	0	519
Brza detoksikacija	8	14	0	0	0	1	0	2	0	25
Bez medikacije	1	2	0	0	0	0	14	318	13	348
Farmakoterapija - druga	2	11	0	5	1	10	126	2	13	170
Nepoznato	1	16	0	0	0	0	2	1	240	260
Ukupno	2.090	2.243	6	7	1	16	189	328	267	5.147
%	41,1	44,1	0,1	0,1	0	0,3	3,7	6,4	4,1	100

Tablica 22. prikazuje osobe liječene zbog ovisnosti o opijatima koji su izjavile da nisu uzimale opijate u mjesecu koji je prethodio dolasku na njihovo liječenje. Oni čine 81,5% od ukupnog broja osoba liječenih zbog ovisnosti o opijatima.

Većina od njih je bila na nekom obliku nadomjesne terapije 5.147 osoba ili 80,6%. Najviše ih je bilo na održavanju ili sporoj detoksikaciji buprenorfinom (44,1%), a slijedi održavanje na metadonu (41,1%). Njih 328 (6,4%) izjavilo je da pored toga što nisu uzimali opijate, nisu koristili nikakve druge, niti nadomjesne niti ostale medikamente.

Tablica 23. NAČIN LIJEČENJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2013. GODINI (UKUPNO)

Farmakoterapija oblik	Farmakoterapija lijek									
	metadon	buprenorfin	morfin	naltrexone	klonidin	tramadol	nešto drugo	ništa	nepoznato	Ukupno
Kratkotrajno održavanje	89	73	1	0	0	2	1	0	0	166
Održavanje	2.183	2.116	7	2	0	5	34	1	1	4.349
Spora detoksikacija	297	384	0	0	0	1	27	5	0	714
Brza detoksikacija	28	24	0	0	0	1	2	2	0	57
Bez medikacije	1	2	0	1	0	0	19	349	22	394
Farmakoterapija - druga	2	15	1	6	1	12	158	2	17	214
Nepoznato	3	21	0	0	0	0	2	2	393	421
Ukupno	2.603	2.635	9	9	1	21	243	361	433	6.315
%	41,2	41,7	0,1	0,1	0,0	0,3	3,8	5,7	6,9	100

U Tablici 23. prikazan je način liječenja svih opijatskih ovisnika ukupno, bez obzira na uzimanje prošli mjesec. Metadon je primjenjivan bilo kao brza ili spora detoksikacija ili održavanje u 41,2% liječenih, a buprenorfin u 41,7%. Ostale medikamente koristilo je 3,8%, a bez ikakve farmakoterapije bilo ih je 5,7%. U cijeloj Hrvatskoj je nadomjesnom terapijom bilo obuhvaćeno 87,2% ovisnika o opijatima.

Kao i ranijih godina, korisnici ostalih psihoaktivnih droga najviše su dolazili na savjetovanja i upute, a zatim na psihosocijalnu terapiju bez medikamenata.

Tablica 24. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPOTREBE OPIJATA PREMA PROSJEČNOJ DOBI UZIMANJA SREDSTAVA OVISNOSTI

Heroinski ovisnici	Godina							
	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Prosječna dob prvog uzimanja bilo kojeg sredstva (godine)	15,9	15,9	15,9	16,0	16,1	16,0	16,0	16,1
Prosječna dob prvog uzimanja heroina (godine)	20,0	20	20,1	20,3	20,3	20,1	20,1	20,2
Prosječna dob i. v. uzimanja (godine)	20,8	20,8	20,9	21,2	21,7	21,2	21,2	21,3
Prosječna dob prvog javljanja na tretman (godine)	25,5	25,7	26,0	26,2	26,4	26,2	26,3	26,4
Broj godina od prvog uzimanja bilo kojeg sredstva do prvog dolaska na liječenje	9,6	9,8	10,1	10,2	10,3	10,2	10,3	10,3

Podatci o prosječnoj dobi pokazuju tijek razvoja ovisnosti, te se nisu značajnije mijenjali u odnosu na prijašnje godine. Eksperimentiranje sa psihoaktivnim sredstvima počinje u dobi od oko 16 godina i to dugi niz godina. U 2013. je prosječna dob prvog uzimanja bilo koje droge sadašnjih heroinskih ovisnika bila sa 16,1 godinom. Prvo uzimanje heroina prosječno je u dobi od 20,2 godina a prvo intravenozno malo više od godinu dana kasnije. Kroz niz godina se može pratiti sve veće razdoblje između prvog uzimanja heroina i prvog intravenoznog uzimanja, što znači da se heroin uzima ušmrkavanjem ili pušenjem dulje vrijeme. Od prvog uzimanja bilo koje droge do dolaska na liječenje je prošlo više od deset godina, što još uvijek predstavlja značajan problem.

Tablica 25. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE KANABINOIDA PREMA PROSJEČNOJ DOBI UZIMANJA SREDSTAVA OVISNOSTI

Konzumenti kanabinoida	Godina							
	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
Prosječna dob prvog uzimanja bilo kojeg sredstva (godine)	16,3	16,6	16,2	16,4	16,3	16,3	16,3	16,3
Prosječna dob prvog uzimanja kanabinoida (godine)	16,4	16,6	16,3	16,4	16,4	16,3	16,4	16,5
Prosječna dob prvog javljanja na tretman (godine)	19,8	20,5	21,0	21,4	21,5	20,7	22,1	22,0
Broj godina od prvog uzimanja bilo kojeg sredstva do prvog dolaska na liječenje	3,5	3,9	4,7	5,0	5,2	4,4	5,8	5,7

Prosječne dobi osoba liječenih zbog zlouporabe kanabinoida pokazuju stabilizaciju. Prosječna dob prvog konzumiranja bilo koje droge je 16,3 godina što je neznatno kasnije od onih osoba koje postaju heroinski ovisnici. Na liječenje su, u prosjeku, došli u dobi od 22,0 godina. Od prvog uzimanja do dolaska na liječenje prošlo je gotovo 6 godina.

Tablica 26. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2013. GODINI PREMA GLAVNOM POVODU POČETKA UZIMANJA

Glavni povod	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Utjecaj vršnjaka ili partnera	1.174	28,1	447	29,0	2.221	28,3
Znatiželja	1.210	19,2	282	18,3	1.492	19,0
Psihološki problemi	821	13,0	145	9,4	966	12,3
Zabava	658	10,4	166	10,8	824	10,5
Dosada	481	7,6	111	7,2	592	7,5
Problemi u obitelji	690	10,9	67	4,3	757	9,6
Želja za samopotvrđivanjem	452	7,2	99	6,4	551	7,0
Neznanje o štetnim posljedicama	99	1,6	22	1,4	121	1,5
Problemi u školi	29	0,5	10	0,6	39	0,5
Nepoznato	101	1,6	193	12,5	294	3,7
Ukupno	6.315	100,0	1.542	100,0	7.857	100,0

Kao glavni povod početka uzimanja neopijatnih psihoaktivnih sredstva, prema njihovim izjavama, liječene osobe najčešće navode utjecaj vršnjaka ili partnera (29,0%), zatim znatiželju (18,3%), zabavu (10,8%), psihološke probleme (9,4%), dosadu (7,2%), želju za samopotvrđivanjem (6,14%), te probleme u obitelji (4,3%).

Gotovo svaki treći liječeni zbog uzimanja opijata je izjavio da je povod uzimanja opijata bio utjecaj vršnjaka ili partnera (28,1%). Ostali povodi su bili znatiželja (19,2%), psihološki problemi (13,0%), problemi u obitelji (10,9%), zabava (10,4%), dosada (7,6%), želja za samopotvrđivanjem (7,2%) i tako dalje.

Dok se u uzimanje neopijata kreće iz konteksta prosječne adolescentne populacije te su razlozi slični kao i za bilo koje drugo rizično ponašanje, uzimanje opijata zbiva se nakon nekog vremena, kada je već i okruženje tako profilirano da potiče zlouporabu. Stoga je upravo utjecaj tako odabranog i specifičnog okruženja najčešći motiv za „uključivanje“ u grupu.

Tablica 27. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA U 2013. GODINI PREMA NAČINU OTKRIVANJA ZLOUPORABE

Tko je otkrio	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Policija	700	11,1	494	32,0	1.194	15,2
Član obitelji	3.376	53,5	573	37,2	3.949	50,3
Zdravstveni djelatnik	285	4,5	55	3,6	340	4,3
Netko od osoblja škole	34	0,5	35	2,3	69	0,9
Netko na radnome mjestu	26	0,4	3	0,2	29	0,4
Prijatelj, poznanik	1.056	16,7	65	4,2	1.121	14,3
Ostalo	640	10,1	83	5,4	723	9,2
Nepoznato	198	3,1	234	15,2	432	5,5
Ukupno	6.315	100,0	1.542	100,0	7.857	100,0

Otkrivanje problema ovisnosti i upućivanje na liječenje tek je početak dugotrajnog procesa. Podatci o otkrivanju problema ovisnosti se razlikuju prema glavnom sredstvu ovisnosti. Ovisnost o opijatima najčešće je otkrio neki od članova obitelji (53,5%), slijede prijatelji ili poznanici (16,7%) te policija (11,1%).

Problem zlouporabe droga kod liječenih neopijatnih ovisnika najčešće otkriva obitelj (37,2 %), a slijedi policija (32,0%), dok su ostale osobe i institucije zastupljene s manjim udjelom. Dolazak na liječenje neopijatnih ovisnika je posljedica toga što radije odlaze na liječenje nego da protiv

njih bude pokrenut kazneni postupak prema Načelu oportuniteta iz čl. 64 Zakona o sudovima za mladež.

Tablica 28. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2013. GODINI PREMA RAZDOBLJU RODITELJSKOG SAZNANJA ZA PROBLEM OVISNOSTI I GLAVNOM SREDSTVU

Glavno sredstvo	Roditelji saznali za prvo uzimanje							Ukupno
	Unutar prve godine	Nakon 1. godine	Nakon 2-3 godine	Nakon 4 i više godina	Roditelji za to ne znaju	Drugo	Nepoznato	
Heroin	826	902	1.925	1.605	430	139	202	6.029
%	13,7	15,0	31,9	26,6	7,1	2,3	3,4	100,0
Metadon	32	7	18	25	28	5	11	126
Ostali opijati	2	3	7	4	5	1	9	31
Buprenorfin	31	12	15	14	27	2	7	108
Tramadol	3	3	2	2	5	3	3	21
Kokain	25	27	38	14	8	4	3	119
%	21,0	22,7	31,9	11,8	6,7	3,4	2,5	100,0
Amfetamini	12	15	16	12	4	0	4	63
Metamfetamin	1	2	2	1	0	0	0	6
Ecstasy	6	6	6	6	1	0	2	27
Drugi psihostimulansi	1	0	2	1	1	0	5	10
Barbiturati	0	0	1	0	0	0	0	1
Benzodiazepini	27	15	12	5	10	10	61	140
Drugi hipnotici i sedativi	3	1	0	3	0	2	7	16
LSD	0	0	1	0	0	0	0	1
Drugi halucinogeni	0	0	0	0	1	0	2	3
Lako hlapljiva otapala	0	2	1	0	0	0	1	4
Kanabinoidi	428	195	155	81	74	8	106	1.047
%	40,9	18,6	14,8	7,7	7,1	0,8	10,1	100,0
Više i ostalo	9	4	6	5	4	2	75	105
Ukupno	1.406	1.194	2.207	1.778	598	176	498	7.857
%	17,9	15,2	28,1	22,6	7,6	2,2	6,3	100,0

Prema izjavama liječenih osoba većina roditelja je za problem ovisnosti saznala tek nakon nekoliko godina.

Roditelji ovisnika o heroinu za problem ovisnosti su najčešće saznali nakon dvije do tri godine ovisničkog ponašanja (31,9%), više od četiri godine za otkrivanje ovisnosti kod djece bilo je potrebno za 26,6% roditelja, dok 7,1% njih za problem nije ni saznao. Ipak, gotovo svaki treći roditelj (28,7%) za ovisnost je saznao u prve dvije godine ovisničkog ponašanja svog djeteta.

Roditelji liječenih zbog zlouporabe neopijata su za problem ovisnosti saznali ranije. Za razliku od zlouporabe opijata u prve dvije godine zlouporabu kanabinoida je otkrilo čak 59,5% roditelja, nakon dvije do tri godine 14,8% roditelja, a za 7,7% roditelja je bilo potrebno više od četiri godine. Isto kao i kod heroina za probleme s kanabinoidima ne zna 7,1% roditelja.

Kokain kao glavno sredstvo koristilo je 119 osoba. Raspodjela roditeljskog uočavanja problema unutar prve godine je bilo 21,0% a kasnije se taj udio povećava. Nakon prve godine saznalo je 22,7% roditelja, a nakon 2-3 godine još 31,9%. Ukupno 75,6% roditelja je uočio problem s uzimanjem kokaina unutar prve tri godine, a godinu ranije (2012. godine) njih 72,1%.

Tablica 29. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA PREMA NAČINU UPUĆIVANJA NA LIJEČENJE

Upućen od	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Osobno	4.429	70,1	181	11,7	4.610	58,7
Obitelji	216	3,4	208	13,5	424	5,4
Prijatelja	134	2,1	13	0,8	147	1,9
Drugog centra za liječenje ovisnosti	70	1,1	3	0,2	73	0,9
Doktora primarne zaštite	802	12,7	46	3,0	848	10,8
Bolnice - druge medicinske ustanove	64	1,0	16	1,0	80	1,0
Centar za socijalnu skrb	34	0,5	227	14,7	261	3,3
Suda - ODO - Policije	288	4,6	424	27,5	712	9,1
Drugo	104	1,6	145	9,4	249	3,2
Nepoznato	174	2,8	279	18,1	453	5,8
Ukupno	6.315	100,0	1.542	100,0	7.857	100,0

Opijatski ovisnici na liječenje najčešće dolaze osobnom odlukom (70,1%), slijedi upućivanje liječnika primarne zdravstvene zaštite (12,7%). Poticaj liječnika na tretman je rezultat dugogodišnje suradnje primarne zdravstvene zaštite i sustava za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti kao i provođenja Nacionalne strategije koje uključuje aktivno svakodnevno susretanje liječnika s ovisnicima i nadzor nad provođenjem farmakoterapije i drugih oblika terapije ovisnosti.

Na liječenje zbog zlouporabe neopijata najviše osoba je upućeno po odluci suda, općinskog državnog odvjetništva ili policije (27,5%). Centar za socijalnu skrb je uputio 14,7% osoba zbog uzimanja neopijata. Roditelji su uputili 13,5% osoba a osobno ih je došlo 11,7%. Maloljetnici se i nadalje upućuju zbog posjedovanja ili drugih djela povezanih s uporabom droge na obvezno liječenje te je to jedan od glavnih načina dospijevanja u sustav. Obitelji su u toj dobi i za uporabu droga koje nisu opijati premalo senzibilizirane i rijetko odlučne u tome da mlade treba uključiti u tretman.

RIZIČNA PONAŠANJA OSOBA LIJEČENIH ZBOG ZLOUPORABE PSIHOAKTIVNIH DROGA

Život na margini društva i rizična ponašanja ovisnika uključuju sva ona ponašanja vezana uz osnovnu bolest kojima se mogu izložiti popratnim bolestima i komplikacijama. To je poglavito zajednička uporaba igala, šprica i ostalog pribora te rizično (promiskuitetno, odnosno bez korištenja zaštite) seksualno ponašanje. Hepatitis B, hepatitis C i HIV samo su neke od zaraznih bolesti pogodnih za prenošenje navedenim putovima te zbog toga populacija ovisnika ima veći rizik obolijevanja od opće populacije. Stoga je osobito važno ustrajati na provođenju mjera koje mogu smanjiti zajedničku uporabu igala i pribora te neprekidno podizati svijest o važnosti

sigurnih spolnih odnosa. Uporaba kondoma i čistog pribora u interesu je ne samo pojedinog ovisnika, već je važna i za smanjenje mogućnosti zaraze ne-ovisničke populacije. Posljedice dugotrajne upotrebe heroína se odnose na samu drogu i način na koji se koristi (t. j. ubrizgavanjem ili pušenjem). Opasnost od zlouporabe heroína je i u tome što se vrlo rijetko na ulici može kupiti čisti heroin. Uglavnom je pomiješan s različitim primjesama (šećer, kakao, brašno, mlijeko u prahu, vapno i td.) kako bi preprodavači što više zaradili. Upravo to dovodi do različitih zdravstvenih komplikacija i problema.

Podatci prikupljeni na standardnim izvještajnim obrascima omogućavaju uvid, kako u način uzimanja droga općenito, tako i u učestalost korištenja zajedničkog pribora. Ovakav način prikupljanja podataka omogućuje nam praćenje promjena u ponašanju i obilježjima ovisničke populacije. Ukupna kvaliteta i redovitost prikupljanja podataka kroz standardni obrazac izvještavanja sve je bolja. Prema međunarodnim podacima i u zemljama Europske unije, stope prijavljenih novodijagnosticiranih slučajeva zaraze HIV-om u intravenoznih korisnika droga uglavnom su stabilne i niske razine, ili u padu. Međutim, u mnogim bivšim sovjetskim republikama, stope su povećane.

Tablica 30. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA U 2013. GODINI PREMA INTRAVENSKOM UZIMANJU OPIJATA UOPĆE I TRENUTNO

Zlouporaba opijata	Intravenski ikada	i.v. uzimanje glavnog sredstva prošli mjesec od onih koji su ikada uzimali i.v.
6.315	5.099	499
	80,7	9,8

Podatci o intravenoznom uzimanju opijata bilježe se za mjesec koji je prethodio posljednjem pregledu te se promatraju u odnosu na podatke o intravenoznom uzimanju opijata ikada u životu. U 2013. godini, od ukupnog broja opijatnih ovisnika liječenih u tekućoj godini, njih 5.099 (80,7%) je izjavilo da je barem jednom u životu opijate uzimalo intravenozno, dok je 499 (9,8%) intravenozno uzimalo opijate u mjesecu koji je prethodio posljednjem dolasku na liječenje.

Tablica 31. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U RAZDOBLJU 2006.-2013. GODINA PREMA KORIŠTENJU ZAJEDNIČKIH IGALA I ŠPRICA U ŽIVOTU I U POSLJEDNJIH MJESEC DANA

Korištenje zajedničkih igala i šprica u životu								
Da	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
	70,7	70,2	68,0	68,1	61,3	61,0	59,7	59,7
Korištenje zajedničkih igala i šprica u posljednjih mjesec dana								
Da	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
	21,6	19,9	17,8	20,7	10,5	3,6	2,7	2,2

Učestalost korištenja zajedničkog pribora ikada u životu i u mjesec dana prije posljednjeg pregleda pokazuje silazan trend u promatranom razdoblju od 2006. do 2013. godine. Situacija se u odnosu na prethodnu godinu nije značajnije promijenila osim daljnjeg pada učestalosti korištenja zajedničkog pribora u mjesec dana prije posljednjeg pregleda koji sada iznosi samo 2,2%. Bar jednom u životu je s nekim dijelilo isti pribor 59,7% intravenoznih ovisnika.

Postojanje i rad centara za zamjenu igala i šprica, besplatno savjetovanje i testiranje na hepatitis B, hepatitis C i HIV je u posljednjim godinama kontinuirano djelovalo na postupnu promjenu tog rizičnog ponašanja ovisnika o heroínu.

PREBOLJELE BOLESTI ILI POZITIVITET (ANAMNESTIČKI) U OPIJATNIH OVISNIKA

Opijatni ovisnici su po prirodi svoje bolesti i zbog načina uzimanja droga izloženi riziku za obolijevanje od bolesti koje se prenose krvlju.

Tablica 32. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE OPIJATA PREMA ANAMNESTIČKIM PODACIMA O ZARAŽENOSTI HEPATITISOM B, C I HIV-om (2006. – 2013. GODINA)

Ovisnici o opijatima	2006. %	2007. %	2008. %	2009. %	2010. %	2011. %	2012. %	2013. %
HIV pozitivni	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,3
Hepatitis B pozitivni	15,5	13,6	13,2	10,5	10,4	7,3	6,5	4,6
Hepatitis C pozitivni	46,2	46,3	44,6	42,3	46,0	40,5	39,2	31,8

Intravenozno uzimanje droga predstavlja najveći rizik pojave značajnih zdravstvenih problema koji se prenose krvlju kao što su to HIV/AIDS, hepatitis B i C, predoziranje i smrti vezane uz uzimanje psihoaktivnih droga. Europske države se dosta uspješno bore protiv HIV infekcija među intravenoznim uzimateljima droga. Nažalost, još uvijek u nekim zemljama kao što je to Grčka i Rumunjska, dolazi do izbijanja HIV infekcija među ovisnicima o drogama.

U promatranom razdoblju od 2006. do 2013. godine broj hepatitis B pozitivnih opijatnih ovisnika pokazuje silazan trend (2006.-15,5%; 2008.-13,2%; 2010.- 10,4%; 2011.-7,3%; 2012.- 6,5%; 2013.-4,6%).

Podatci o rezultatima testiranja na hepatitis C pokazuju da se isto tako nastavlja trend laganog pada udjela pozitivnih osoba ali je njegov udio i nadalje visok, višestruko veći no što se procjenjuje za opću populaciju. U odnosu na 2012. godinu kad je bio 39,2% udio se smanjio i iznosi 31,8%.

Udio HIV pozitivnih osoba već je dulji niz godina niskih vrijednosti i stabilnog trenda i iznosi 0,5%. U 2013. godini se smanjio na 0,3%. Ovo možemo zahvaliti i trajnoj edukaciji, dobroj obaviještenosti, modernoj farmakoterapiji, radu centara za savjetovanje te programu zamjene igala i šprica.

Tablica 33. OSOBE LIJEČENE U ZDRAVSTVENIM USTANOVAMA ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2013. GODINI PREMA REGISTRIRANIM POPRATNIM BOLESTIMA I POREMEĆAJIMA

Dijagnoze prema MKB-10		Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata	
		Broj	%	Broj	%
F60-F69	Poremećaji ličnosti i ponašanja odraslih	68	15,4	11	11,2
F30-F39	Afektivni poremećaji (depresija, poremećaji raspoloženja)	91	20,6	11	11,2
F40-F48	Neurotski, vezani uz stres i somatoformni poremećaji	48	10,9	4	4,1
F10	Duševni poremećaji i poremećaji ponašanja uzrokovani uzimanjem alkohola	137	31,1	39	39,8
F20-F29	Shizofrenija, shizotipni i sumanutni poremećaji	67	15,2	21	21,4
F90-F98	Poremećaji u ponašanju i osjećajima koji se pojavljuju u djetinjstvu i adolescenciji	1	0,2	0	0,0
F00-F09	Organski i simptomatski duševni poremećaji (F00-F09)	29	6,6	11	11,2
F50-F51	Poremećaji hranjenja	0	0,0	1	1,0
Broj dijagnoza		441	100,0	98	100,0

Ovisnost kao kroničnu recidivirajuću bolest često prate druge dijagnoze mentalnih bolesti i poremećaja. Najčešće se radi o poremećajima ličnosti i poremećajima ponašanja, afektivnim i neurotskim poremećajima, duševnim poremećajima i poremećajima ponašanja uzrokovanim alkoholom te drugim kroničnim bolestima vezanim uz rizična ovisnička ponašanja. Droge uzrokuju i nastanak anksioznosti, depresije ili nekih drugih emocija.

Podatci iz 2013. govore da je od 7.857 liječenih osoba njih 6,9% imalo barem jednu popratnu dijagnozu. Popratne dijagnoze u većoj su mjeri zabilježene kod opijatnih (7,0%) nego kod neopijatnih ovisnika (6,4%). Kod ovisnika o opijatima su najčešći poremećaji povezani s pijenjem alkohola (31,1%) a na drugom mjestu afektivni poremećaji (depresija, poremećaji raspoloženja - 20,6%). Slijede poremećaji ličnosti i ponašanja odraslih (15,4%) te shizofrenija, shizotipni i sumanutni poremećaji (15,2%).

U neopijatnih ovisnika su najzastupljeniji čak i više nego prethodne godine poremećaji povezani s prekomjernim pijenjem (39,8%). Na drugom mjestu su shizofrenija, shizotipni i sumanutni poremećaji (21,4%). Slijede poremećaji ličnosti i ponašanja odraslih, afektivni poremećaji (depresija, poremećaji raspoloženja) te organski i simptomatski duševni poremećaji sa po 11,2%.

OVISNIČKA POPULACIJA I SUKOBI SA ZAKONOM

I dok je u tijeku istražni postupak ili su u zatvoru zbog toga što su došli u sukob sa zakonom, ovisnici o drogama nužno moraju nastaviti tretman. Samo detoksikacija u zatvoru ili boravak u zatvoru nije dovoljan tretman.

Tretman koji počinje u zatvoru potrebno je nastaviti i nakon puštanja na slobodu budući je liječenje i oporavak težak proces koji se mora nastaviti i tijekom daljnjeg života korisnika. Bez pravog liječenja, većina ovisnika o drogama će ih ponovno koristiti nakon što se vrate u svoje životno okruženje, iako znaju da ih to može vratiti u zatvor, ili ih čak ubiti.

Tablica 34. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2013. GODINI PREMA VRSTI SADAŠNJIH SUDSKIH PROBLEMA

	Sadašnji sudski problemi	Zlouporaba opijata	Zlouporaba neopijata	Ukupno	Broj	%
Nema	4.847	76,8	560	36,3	5.407	68,8
Ima, u vezi sa sredstvima ovisnosti	865	13,7	651	42,2	1516	19,3
Ima, nije u vezi sa sredstvima ovisnosti	460	7,3	118	7,7	578	7,4
Nepoznato	143	2,2	213	13,8	356	4,5
Ukupno	6.315	100,0	1.542	100,0	7.857	100,0
Za one koji imaju sudske probleme – tip sudskih problema						
Započeta istraga	76	5,7	85	11,1	161	7,7
Sudski proces u tijeku	381	28,8	146	19,0	527	25,2
Pod uvjetnom je kaznom	565	42,6	385	50,1	950	45,3
Očekuje izvršenje kazne	141	10,6	24	3,1	165	7,8
Nalazi se u pritvoru	10	0,8	0	0,0	10	0,5
Nalazi se u zatvoru	84	6,3	45	5,9	129	6,2
Nepoznato	68	5,2	84	10,8	152	7,3
Ukupno	1.325	100,0	769	100,0	2.094	100,0

Analizom onih ovisnika koji imaju sudske probleme razvidno je da je najviše opijatnih ovisnika pod uvjetnom kaznom (42,6%). Sudski proces je u tijeku kod 28,8% ovisnika o opijatima. Izvršenje kazne očekuje 10,6% osoba. U zatvoru se nalazi 6,3% liječenih zbog opijata. Kod neopijatnih ovisnika najzastupljeniji oblici sadašnjih sudskih problema su uvjetna kazna (50,1%) te sudski proces koji je u tijeku (19,0%).

U vrijeme liječenja, 76,8% ovisnika o opijatima te 36,3% ovisnika o neopijatima izjavljuje da nema sudskih problema. Sveukupno promatrano, probleme sa zakonom u tekućoj godini nema 68,8% svih liječenih, a 26,7%, odnosno gotovo svaki treći liječeni ovisnik, je na neki način prekršio zakon.

Tablica 35. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2013. GODINI PREMA VRSTI RANIJIH SUDSKIH PROBLEMA

Raniji sudski problemi	Zlouporaba opijata		Zlouporaba neopijata		Ukupno	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Nije ih imao	1.771	28,0	768	49,8	2.539	32,3
Imao ih je	4.417	70,0	525	34,1	4.942	62,9
Nepoznato	127	2,0	249	16,1	376	4,8
Ukupno	6.315	100,0	1.542	100,0	7.857	100,0
Za one koji su imali ranije sudske probleme-tip sudskih problema						
Kažnjavan prekršajno	1.144	25,9	247	47,1	1.391	28,2
Kažnjavan uvjetnom kaznom	1.180	26,7	97	18,5	1.277	25,8
Kažnjavan zatvorskom kaznom	1.124	25,5	66	12,6	1.190	24,1
Bio u zatvoru više puta	520	11,7	9	1,7	529	10,7
Bio u pritvoru	314	7,1	33	6,3	347	7,0
Nepoznato	135	3,1	73	13,8	208	4,2
Ukupno	4.417	100,0	525	100,0	4.942	100,0

Podatci o ranijim sudskim problemima kod opijatnih ovisnika pokazuju da ih je 70,0% imalo neke probleme sa zakonom u prošlosti. Najčešće su bili kažnjavani uvjetnom kaznom (26,7%), prekršajnom kaznom (25,9%) te zatvorskom kaznom (25,5%).

Među osobama koje su koristile neopijate, različite sudske probleme ranije je u životu imalo njih 34,1%. Podatci o tipu sudskih problema pokazuju da su najviše kažnjavani prekršajno (47,1%), uvjetnom kaznom (18,5%) i zatvorskom kaznom (12,6%). Nažalost, moramo konstatirati da još uvijek postoji veliki broj nepoznatih (neispunjenih) podataka.

Tablica 36. OSOBE LIJEČENE ZBOG ZLOUPORABE DROGA U 2013. GODINI PREMA VRSTI SADAŠNJIH I PRIJAŠNJIH SUDSKIH PROBLEMA

Raniji sudski problemi	Sadašnji sudski problemi				Ukupno
	Nema	Ima, u vezi sa sredstvima ovisnosti	Ima, nije u vezi sa sredstvima ovisnosti	Nepoznato	
Nije ih imao	1.966	439	95	33	2.533
Imao/la u vezi sa sredstvima ovisnosti	2.145	778	176	50	3.149
Imao/la nije u vezi sa sredstvima ovisnosti	1.161	278	295	37	1.771
Nepoznato	42	18	9	335	404
Ukupno	5.314	1.513	575	455	7.857

Kombiniranjem podataka o ranijim i sadašnjim sudskim problemima razvidno je da problem s kršenjem zakona nikada nije imalo 1.966 osoba od ukupno 7.857 osoba liječenih zbog zlouporabe droga tijekom 2013. godine, što iznosi 25,2%. Iz toga proizlazi da je 74,8% svih liječenih ovisnika barem jednom u životu iskusilo neku vrstu sudskih problema (2012.-74,4%).

**„Izvešće o osobama liječenim zbog zlouporabe
psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2013. godini“**

Izdavač:

Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Zagreb, Rockefellerova 7

www.hzjz.hr

Autori:

Dragica Katalinić, dr. med.

Andreja Huskić

Suradnici:

Mario Hemen

WEB izdanje

Svibanj, 2014.